

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Второто продолжение на Осумдесет и втората седница на Собранието на Република Македонија , одржана на 10 декември 2004 година

Седница се одржа во сала 1 во Собранието на Република Македонија, со почеток во 11,35 часот.

Седницата ја отвори и со неа претседаваше г-динот Љупчо Јордановски, претседател на Собранието.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со работа по Осумдесет и втората седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците Есад Рахиќ, Славица Грковска, Слободан Даневски, Кенан Хасипи, Гајур Сарач, Љубчо Георгиевски, Петар Наумовски, Орданчо Тасев, Љубе Бошковски, Сашко Кедев, Ганка Самоиловска-Цветанова, Трифун Костовски, Соња Лепиткова, Лилјана Поповска, Ванчо Ѓоргиев, Али Ахмети, Гзим Острени, Илија Китаноовски. Агим Џелили, Хусеинџевад Хусеини и Мендух Тачи, ме известија дека се спречени да присуствуваат на седницата.

Молам информација колку пратеници се потпишани.

Бидејќи се потпишани 32 пратеника, што значи дека немаме ниту објективна можност да пристапиме кон гласање.

Објавувам пауза до 11,30 часот.

(По паузата).

Седницата продолжи во 11,35 часот.

Ги молам службите да го утврдат точниот број на присутни пратеници во салата.

Ги молам пратениците да влезат во салата.

Има потпишано над 70 пратеници.

Ги молам слиужбите да го утврдат точниот број на присутни пратеници во салата.

Во салата се присутни 61 пратеник.

Минуваме на точката 16 - Нацрт на закон за установите.

Претресот по Нацртот на законот е заклучен.

На Собранието му предлагам да го усвои следниот Заклучок.

Собранието на Република Македонија го усвојува Нацртот на закон за установите.

Владата на Република Македонија ќе изготви и на Собранието ќе му достави Предлог на закон за установите при што ќе ги има предвид мислењата и предлозите содржани во извештаите на работните тела, мислењата и предлозите поднесени од пратениците Џевдет Насуфи, Иван Анастасовски, Зоран Шапуриќ и Кире Гештаковски, поднесени во форма на амандмани како и мислењата и предлозите од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија.

Овој заклучок заедно со извештаите на работните тела, мислењата и предлозите поднесени од пратениците Џевдет Насуфи, Иван Анастасовски, Зоран Шапуриќ и Кире Гештаковски поднесени во форма на амандмани и стенографските белешки од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија да се достави до Владата на Република Македонија и Министерството за правда.

Предложениот заклучок го ставам на гласање.

Ве повикувам да гласаме.

Вкупно гласале 64 пратеници, 62 за, 1 воздржан, 1 против.

Констатирам дека Собранието го усвои предложениот заклучок.

Минуваме на точката 17 - Предлог за донесување на закон за парничната постапка.

Предлогот за донесување на законот и извештаите на работните тела на Собранието ви се доставени, односно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор?

Има збор Иџет Мемети, министер за правда.

ИЏЕТ МЕМЕТИ:

Благодарам претседателе, почитувани дами и господа пратеници потребата од донесување на нов закон за парничната постапка е уште еден реформски проект и зафат кој Министерството за правда го подготви во рамките на стратешката цел на Република Македонија, реформа на правосудниот систем во Република Македонија. Реформите во правосудството како еден од условите за зачленување на Република Македонија во

евроатлантските интеграции претставуваат реализирање на преземените обврски за спроведување на ефикасни и континуирани реформи со кои во нашето законодавство се вградуваат европските и меѓународните стандарди. Овие потреби произлегуваат и од копенхашките критериуми кои ја потенцираат стабилноста на институциите на системот. Остварувањето на преземените обврски е битен предуслов од кој зависи подготвеноста на нашиот правосуден систем во догледен период да профункционира како дел од европскиот правосуден систем. Документот што го усвои Владата на Република Македонија за реформа на правосудниот систем ги опфаќа сите мерки и активности насочени кон остварување на отстранување на причините за неповолните состојби во судството. Инаку, двата клучни пункта на кои се потпира реформата на судството во Република Македонија се: да се зајакне неговата независност и да се зголеми неговата ефикасност. Анализите кои беа направени идентификуваа поголем број слабости во нашиот правосуден систем од кои поголем дел се сврзани со бавноста на судските постапки. Предложените решенија во законот за парничната постапка произлегоа од потребата за натамошно доградување на стандардите во парничната постапка и изнаоѓање на посоодветни инструменти со кои ќе се овозможи побрзо и поефикасно постапување на судовите во споровите, а кои се однесуваат на личните, семејните, работните, имотните и другите граѓанско правни односи. Соочените слабости кои ги нагласив, а се во примената на постојниот Закон за парничната постапка покажаа дека законските решенија се еден од битните причини за долготраењето на постапките пред нашите судови, што заедно со големиот прилив на предмети, но и со бројот на нерешените предмети ја создава неповолната слика за ефикасноста на судството во оваа област и се спротивставува на битното начело за судење во разумен рок. Новите законски решенија ќе овозможат јасно поставување на позицијата на судот и на странките во постапката и ќе внесат повеќе ред и дисциплина во преземањето на парничните дејствија во судските постапки. Со ревидирањето на начелото на материјалната вистина во парничната постапка во иднина товарот на докажување ќе биде обврска само на странките во постапката, а не и на судот кој на тој начин ќе ја остварува својата примарна функција на разрешување на споровите и на пресудување, а на странките ќе им се овозможи активно да учествуваат во постапката. Со зајакнување на начелото на концентрација на постапката се обезбедува определени дејствија странките и судот задолжително да ги преземат во точно утврдени степени на постапката и во утврдените рокови во текот на постапката. Заради создавање на законски претпоставки за побрзо и поефикасно пресудување со новите законски решенија тежиштето на

постапувањето се префрла на подготвувањето на главната расправа кога треба да се разрешат многу прашања, со што ќе се постигне побрза и поевтина постапка. За да се постигнат саканите ефекти на брзо и ефикасно судство со новите законски решенија странките ќе бидат обврзани до судот да поднесуваат јасни и аргументирани предлози за што пак ќе им биде потребно стручно и компетентно застапување што се обезбедува со новите решенија кои ги предлагаме во новиот закон. Искуствата покажуваат дека странките често ги злоупотребуваат своите процесни овластувања и ги изигруваат законските одредби со цел за одолговлекување на постапката, особено преку злоупотребата на правото на истакнување на нови докази, користењето на институтот мирување на постапката, користењето на институтот изземање како и одбегнувањето на прием на судските писмена. Заради законско оневозможување на таквите појави се напушта институтот мирување на постапката како една од причините за пролонгирање на времетраењето на постапката. Со цел за поедноставување и зголемување на ефикасноста на парничната постапка предвидени се куси рокови за одлучување и за преземање на определени процесни дејствија. И подобрани се решенијата за доставата, со што се оневозможуваат непотребните одолговлекувања на постапката.

Воведувањето на ред и дисциплина во почитувањето на законските овластувања за превземање на одредени процесни дејствија се зајакнува со воведувањето на парични казни заради злоупотреба на процесните овластувања од страна на странките во постапката. Новина во предложениот закон е можноста парничната постапка завршена со правосилна пресуда да се повтори и врз основа на одлука на Европскиот суд за човекови права со која е утврдена повреда на основните човекови права и слободи и натамошно прецизирање на процесните дејствија во фазата на вонредните правни лекови.

Со новите законски решенија се обезбедува поефикасна достава на судските писмена се ограничува рокот во кој се предлагаат новите докази, се скратуваат роковите во кои судот треба да спроведе определени процесни дејствија, но и се задолжува второстепениот суд мериторно да одлучи кога пресудата била веќе еднаш укината и предметот бил вратен на повторно судење. Во иднина нови факти и нови докази не можат да се поднесуваат во постапката по жалба, што без сомнение битно ќе ја подобри брзината во пресудувањето. Ревидирани се вонредните правни лекови и преоценета е потребата од натамошно постоење на барањето за заштита на законитоста како вонреден правен лек преку кој државата преку јавниот обвинител интервенира во правосилно завршена парнична постапка. Преовлада мислењето дека овој вонреден

правен лек според својата суштина ја исполнил својата цел и е карактеристичен за еден друг систем во поинакви економски, политички и правни односи и како таков се напушта. Но, заради напуштањето на вонредниот правен лек заштита на законитоста и оневозможување да се создаде правна празнина во ревизијата намалена е вредноста на предметот на спорот на 600 илјади денари, со што се овозможува нејзина поголема примена како вонредно правно средство на странките во постапката во кои веќе не учествува државата. Со новите законски решенија првостепената постапка по спорови од работните односи и поради смеќавање на владението мора да заврши за шест месеци од поднесувањето на тужбата. А второстепената постапка во рок од два месеца. Со таквото предложено решение ќе се операционализира идниот карактер на овие две посебни постапки.

Накратко почитувани пратеници ова се основните новини во предложениот закон за парничната постапка кое како што реков имаат за цел да ја поедностават и забрзаат постапката пред судовите во која граѓаните и правните лица ги остваруваат и заштитуваат своите права и правни интереси и е во функција на јакнење на правната сигурност преку правосилното разрешување на спорните односи.

На крај ви благодарам и очекуваме поддршка.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Има збор господинот Каме Петров.

КАМЕ ПЕТРОВ:

Почитуван претседателе, почитуван министре, почитувани колешки и колеги пратеници, јас на една од претходните седници на Собранието на Република Македонија во дискусијата за Предлогот за донесување на законот за општата управна постапка реков дека не очекував, дека за само две години од мандатот на овој состав на Собранието дека ќе донесеме толку значајни закони од областа на правосудството и управата, притоа сметајќи на законите од кривичната, граѓанската, стопанската и од управната сфера. По тој повод дури и спомнав дека после сите овие закони, иако немав информации дека очекувам на овој Парламент наскоро да биде предложен и законот за парничната постапка со што не значи дека ќе ја заокружине целата материја од закони во овие области, но правиме значаен чекор напред во овозможувањето, или во градењето на амбиентот за успешна работа на судството, односно на судската власт во државата. Се разбира дека стратешките реформи во судската власт допрва претстојат. Тоа е кажано овде и од страна на министерот. Тоа подразбира и уредување на организацијата и работењето на судската власт. Но, со донесувањето на овие и останатите материјални

и процесни закони во општеството, мислам дека со значајна, или со особено значајна динамика и квалитет влијаеме на реформата на судството во Република Македонија. Овие закони што ги донесовме допрва видливо ќе влијаат на ефикасноста и ажурноста на судските органи, на јакнењето на независноста и самостојноста на судската власт, но во крајна инстанца тоа ќе го почувствуваат и граѓаните кои на овој, или оној начин по овој, или оној повод се, или ќе бидат странки во одредени постапки пред судовите. Затоа во вака поставените работи јас најпрво би се осврнал на некои општи начелни согледувања и толкувања на Предлогот за донесувањето на законот за парнична постапка, а потоа ќе прокоментирам некои решенија, некои одредби од законот, а кои се во сообразност со денешните потреби, определби, односно потреби особено на судовите и на странките, а се во прилог на ефикасното и правично одлучување на надлежните судски органи.

Прво, во причините поради кои се донесува законот и во неговото образложение покрај констатираните слабости околу долгото траење на постапките, што исто така беше изнесено во воведното излагање на министерот, што заедно со големиот број на предмети ја создава неповолната слика за судењето во овој разумен рок значи треба да се сфати за неефикасноста на судството, наброени се и потребите кои се во функција на прилагодувањето на националното законодавство со европските искуства, традиции и стандарди. Притоа наброени се статистичките показатели кои говорат за неефикасноста на судството, направена е илустрација со бројот на решени и нерешени предмети, но понудени се и новите решенија кои се во согласност со Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, на Хашката конвенција за граѓанската постапка, Конвенцијата за унапредување на потребата за легализацијата на странските јавни исправи и на другите меѓународно правни документи. Но, анализирајќи ги одредбите од законот мислам дека тој покрај на спомнатите почива и на следните елементи, на австрискиот Закон за граѓанска постапка кој морам да речам дека е современ закон за граѓанската постапка, Закон на високо процесно ниво кој е добро организиран и во кој се опфатени сите основни европски стандарди за граѓанската судска процедура. И вториот, не помалку занемарлив елемент е трудот на нашиот истакнат професор и научник од Правниот факултет, значи од Универзитетот “Кирил и Методиј” во Скопје д-р Стефан Ѓеоргиевски кој во неговите основни принципи на граѓанското процесно право во Република Македонија уште во 1995 година укажува на правците на реформата на граѓанско парничниот процес, а кој е прилично идентичен со правците на понудениот Предлог за донесување и на овој закон. Од тука доколку овие работи се точни, мислам дека можеме да ги констатираме следните елементи и правци. Во Македонија основно е

во новиот граѓански процес јасно да се постави позицијата на странките спрема судот, така што има потреба во законот да се потенцира самостојноста и поголемата застапеност на нивната волја, на странкарската волја во водењето на самиот процес.

Судот во граѓанскиот процес и натаму треба да биде орган на судската власт, а не сервис на граѓаните, зашто повеќе простор во самата парница ќе имаат самите странки и тие ќе имаат значајно влијание на матријалното управување со постапката, додека судот и натаму го задржува правото или ако сакате и монополот на примената на правото на судскиот процес. Дали овие процеси се утврдени и постојат во новиот предлог за донесување на закон, мислам дека одговорот е потврден.

Понатаму, тежиштето на постапувањето во граѓанската парница треба да се префрли на главната расправа односно на подготовката на главната расправа, што треба да значи обезбедување на скратување, забрзување и поефтинување на главната расправа, што овде исто така беше истакнато, а со тоа и на парницата во целина. Притоа, странките во однос на судот мораат секогаш да се јавуваат со јасни и документирани предлози и поднесоци, така што скоро во целост ќе се надминат досегашните конфузии, нејаснотии и претпоставки, со кои судот непотребно се оптоваруваше во самата практика.

На прашањето дали и овој предлог за донесување на закон оди во таа насока, исто така, одговорот е потврден. Но, во овие постапки или институти со сета сила се наметнува прашањето и потребата за обезбедување на неопходната стручност при преземањето на процесните дејствија. Со овој предлог само со еден исклучок се дава можност процесните дејствија и постапки да ги вршат само професионалци, значи читај адвокати.

И на крајот, правните лекови согласно европските стандарди, согласно спомнатиот Австриски закон за граѓанската постапка, но и согласно спомнатиот домашен врвен експерт, треба да се рационализираат, со настојување сета постапка да се сведува претежно на редовните правни лекови. И, тука, одговорот за едно современо граѓанско законодавство во делот на парницата на овој Предлог на закон, одговорот е исто така позитивен.

Според тоа, само овие наведени причини, потреби и основи јасно зборуваат дека има потреба од донесувањето на овој закон. Има потреба од поедноставување на добар дел од граѓанската постапка, има потреба од порационално одлучување на судските органи и со тоа има потреба граѓаните се повеќе и повеќе да стекнуваат доверба во судовите и во останатите институции на власта во државата.

Во вториот дел сакам поединечно да се осврнам на некои одредби од Предлогот, коментирајќи некои негови одредници. Членот 3 став 3 е една од најосновните одредби за слободно располагање со барањата на странките што ги ставиле во текот на постапката, што подразбира дека тие можат да се одречат од своето барање, да го признаат барањето на противникот и да се поравнат со него. Во тоа нема никаков спор. Но, тешкотиите настануваат во оваа максима што на слободното судско уверување е оставено правото судот да не ги прифаќа овие диспозicionи права, доколку располагањата на странките се спротивни на присилните прописи и на меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Мислам дека оваа одредба наидува на потешкотии кога овие располагања на странките се во спротивност со моралот. Оваа одредба правно е интересна бидејќи како диспозicionа одредница се појавува како начело во потесна смисла на зборот како право на употреба на фактичкиот и доказниот материјал и како право на странкарско движење на спорот. Јас во овој поглед воопшто не би ги спорел овие начела, зашто и досега, но и во расправата во овој предлог за донесување на закон се залага за слободно диспонирање на правата на странките. Значи, за сите три вида на работите целосно сум застапник дека странките слободно треба да располагаат со своите материјални процеси и барање во спорот во рамките на законот како нивно право на употреба на доказниот и фактичкиот материјал и како нивно право тие да го движат спорот во однос на сите факти и докази во интерес на ефикасното завршување на спорот. Но, реков, интересен е членот 3 ставот 3 и особено точката 3 од Предлогот, кој опстојуваше во досегашниот, но и во новиот закон. Да не кажам дека без една ваква традиционална одредба, овој процесен закон не може ниту да се замисли. Имено, по обичај, но и по според судската пракса, за незаконски се сметаат оние располагања на странките кои се во спротивност со моралните сваќања на определена средина на живеење или воопшто се спротивни со јавниот морал во општеството. Овие однесувања судот ги цени од случај до случај или нив ги ценеше кога пред судот се случуваше порамнување, кога судот требаше да донесе пресуда врз основа на признание, кога постоеше апсолутна повреда на одредбите на парничната постапка и тн. и тн. Јас оваа одредба не ја проблематизирам само од аспект на парничната постапка и во смисла на прецизирање на одредбите и поедноставување на работата на судовите. Имено, кај нас не од сега, туку одамна, а особено во последните неколку години овие норми толку се нарушија и останува на судот самиот да ги оценува кога овие располагања се спротивни на моралните норми на општеството.

Ова го заговарав, почитувани колешки и колеги, по овој повод бидејќи мислам дека како општество треба да се позанимаваме малку повеќе и со етиката како практика, како искуство, како психологија, како филозофија, но и како наука. Тоа се напишани норми на сите наши институции треба да им ја олесниме барем минимум нивната работа и истите на одреден начин да ги квалификуваме, именуваме, сакате во областа на образованието, во воспитанието, во социјалните работи, во бизнисот можеби најмногу, но еве и во судството, каде што судијата не мора да биде оставен од случај до случај да ги оценува работите што се спротивни на моралот и кои се во делот на располагањата на странките утврдени спротивни на моралот. Затоа, ова треба да се свати само како иницијатива, не само до пратениците од правниот еснаф или тела, ако сакате, туку и до останатите сектори дека етиката пишувана или не треба да најде на многу посериозен третман во општеството. Оттука, ова само претставува повик кон општествените и другите науки и нивните најистакнати претставници дека оваа сфера во општеството е целосно неуредена во услови кога моралните вредности се во опаѓање, кога коруптивните активности се намалуваат, но се присутни, кога на пошироките простори расте проституцијата, трговијата со луѓе и на другите штетни појави.

За голем број познавачи на оваа материја, мислам дека е јасна оваа заложба и овој закон мене ми е повод јавно и јасно да ја изнесам оваа потреба.

Во врска со останатите одредби, а со оглед на обемноста и сложеноста на Законот, јас би истакнал неколку побитни аспекти. Имено, наместо досегашните четири става во членот 7 за парнична постапка се предлагаат само два, според кои странките се должни да ги изнесат сите факти врз кои ги засноваат своите барања и да ги предложат сите докази на кои се утврдуваат тие факти. Со ставот 2 на членот 7 судот се овластува да ги утврдува и фактите што странките не ги изнеле ако резултатите од расправата и од докажувањето произлегува дека странките одат кон тоа да располагаат со барања спротивни на претходно спомнатите морални норми. Со овие две одредби мислам дека со право се изразуваат неколку битни начела и овластувања.

Првото е начелото на материјалната вистина, кое означува дека судот пресудува врз основа на факти што е должен да ги утврди наполно и вистинито, но и тоа дека определбата на овој закон за парничната постапка не е да се пропишуваат строги процесни правила во однос на доказните средства, што всушност се уредени подолу во членот 8, што значи кои факти ќе ги земе за основани, докажани одлучува судот по свое убедување врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно. Но, согледувањето на само овие два става во членот 7, мислам дека не

само што е зајакнато расправното, туку на судот со ништо не му се одзема и истражното начело, т.е. дека судот и натаму е овластен да утврдува факти односно да изведува докази, независно од волјата на странките особено ако тие се спротивни, како што рековме, на членот 3 став 3 од овој закон.

На различни толкувања мислам дека ќе најде членот 10 од Предлогот со новините вградени во него. Јас, иако мислам дека одредбите од овој член не се пресудни за ефикасно и ажурно судење, овие ставови се императивно потребни во ова наше денешно актуелно време. Изветвени се примерите за одолговлекувањето на постапката, за бројните злоупотреби на постапката и судиите пред нивните очи мораат да ги толерираат. Вакви примери, за жал, се најмногубројни и од голем број на наши колеги адвокати. Затоа, поддржувајќи ги новите ставови за изрекување на казни во членот 10, казни за странката, замешувачот или одговорното лице од 50 до 250 евра односно од 250 до 2500 евра во денарска противвредност, сметам дека во Предлогот на законот треба да се додаде нов став, став 7 во кој ќе се уреди прашањето дека против ова решение на судот не е дозволена посебна жалба. Сегашниот став 7 ќе стане став 8.

Сметам дека ова ќе се свати како начин и потреба за да се допрецизира оваа материја. Ваквата одредба мислам дека е очекувана и дека таа ќе придонесе на процесната економија на судовите. Забраната на злоупотребата на правата им припаѓаат на странките. Но пак обратно, официелноста, постапувањето по службена должност на судовите, откако ќе се достави одреден поднесок до судот во судско раководење, им припаѓа пак на судовите. Ваквите одредби во суштина значат забрана на злоупотребата на парницата, дотолку повеќе и ги прифаќам, бидејќи процесните овластувања на странките им се дадени со цел тие да придонесуваат кон донесување на законите и правилни одлуки, а не судот да врши односно пред судот да се врши шиканирање на спротивната странка или на судот или на другите учесници во постапката, што досега, мораме да признаеме, не е редок случај.

Во овој контекст би прокоментирал повеќе членови со кои се уредува надлежноста на судовите, особено месната надлежност на судот, а во светлината на сегашната пракса. Имено, мислам дека со еден став во членот 38 или во друг член треба да се доуреди општата месна надлежност, која како што е познато се утврдува според општата месна надлежност на судот на тужениот. Имено, според важечкиот, но и според новиот предлог за донесување на закон со месната надлежност е определена поврзаноста на предметот на една правна работа, заради постапување по неа и нејзино пресудување со судот на едно определено подрачје. Со тој суд е определена и второстепената постапка,

односно постапката по жалба на Апелациониот суд во зависност од седиштето на Основниот суд. Според тоа, општата месна надлежност се одредува секогаш. Се разбира, доколку законот не го исклучува постапувањето на било кој суд на државата, доколку не постои посебна месна надлежност, доколку не постои избрана или лективна според предметот или атракциона и ординирана односно одредена надлежност со друг повисок суд.

Според тоа, се задржувам на општата месна надлежност, бидејќи сметам дека таа треба да важи од почетокот на започнувањето на парницата, па до правосилноста на пресудата. Не може луѓе збогатени преку ноќ, станати силни акционери на фабрики, особено во последните неколку години формално да го сменуваат своето живеалиште, да не говорам за повеќекратните државјанства, а со промената на живеалиштето доспеваат да ја сменат надлежноста на судот. Мислам да бидеме наисто, јас сум на страната на судовите. Јас не сум за нивно компромитирање. Напротив, јас верувам во нивната непристрасност и објективност. Но, ваквите безбројни примери, не од белосвески акционери, туку од наши довчерашни маргиналци ги валкаат токму судовите и судиите. Затоа, мислам дека треба да делуваме системски со цел да се оневозможат злоупотребите во постапката од една страна, а судовите од друга страна да ги ставиме во улога да не бидат осомничени, судиите клеветени, озборувани и тн.

Би сакал да прокоментирам и дел од одредбите што се однесуваат на учеството на третите лица во парничната постапка. Дел од нив ги спомна и министерот. Со мали интервенции и проширување на досегашните одредби, мислам дека со право се нагласува, да не речам се зајакнува улогата на јавниот обвинител уште во првостепената постапка, но и во останатите фази на постапката дека со невградувањето на одредби за Народниот правобранител не значи дека неговите права се намалени или ограничени во однос на законските надлежности.

Затоа, на крајот би сакал да истакнам дека овој закон во суштина треба да се прифати во целост, поради тоа што постојат неколку битни елементи. Прво, познато е дека и правните лекови можат да бидат еволутивни тогаш кога странката се обраќа до повисокиот суд, како што е во случајот со жалбата и ревизијата, додека овој лек е ремонстративен кога странката се обраќа до истиот суд што ја донел, како што е случајот со повторувањето на постапката.

Второ, со овој предлог со ништо не се повредуваат уставните и одредбите од останатите материјални прописи како што се двостепеноста, а во бројни примери и тристепеноста на постапката. И, со ништо не се ограничува испитувањето на судот на

суштествените повреди на парничната постапка и погрешната примена на материјалното право, што досега беше предвидено со барањето на заштитата на законитоста.

Со ваквиот предлог не само што се надминува еден институт на постапување иманентен на поранешниот полититички систем, не само што тоа ќе значи извесно или солидно растоварување на предметите на судовите, туку мислам, како што веќе спомнав, се зајакнува одговорноста на судовите и на основните јавни обвинителства уште во првиот степен на постапување да водат сметка за таквиот вид на повреди на материјалното и процесното право.

Затоа, од мојот аспект проценувам дека имаме понудено доста интегриран текст, кој со претстојните доградби треба да биде донесен од овој Парламент.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Каме Петров.

Повелете господине Трајановски, имате три минути реплика.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Благодарам претседателе,

Јас би сакал да реплицирам на колегата Каме Петров само во делот кој што вели дека лица збогатени особено последните неколку години. Значи, мислам дека требаше да биде непристрасен, бидејќи најголемите богаташи во Република Македонија настанаа со процесот на приватизација кој што процес сметам дека е најпогубниот дел за заостанувањето на Република Македонија во евроинтеграциите и воопшто во назадувањето на Република Македонија. Значи, до 1998 година, ако може така условно да го кажам тој термин, повеќе од 90% од општествениот капитал беше приватизиран по моделот на менаџерски тимови, т.е. на директори кои беа блиски до тогашната власт и од обични инжењери, од обични правници, од обични економисти и директори, значи сосема обични граѓани станаа мултибогаташи. Само би го спомнал Свето од Пивара, Савка од Европа, од Алкалоид, потоа од Металски завод...

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Господине Трајановски, не спомнувајте имиња, ве молам.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Се извинувам, но тоа се илјадници директори кои станаа мултибогаташи токму до 1998 година и поради тоа господинот Каме Петров би требало малку да има пошироко гледање, ако сакаме овој проблем да го кажеме дека е проблем општо за Република

Македонија, независно од партиската припадност и независно од периодот. Значи, приватизацијата на начинот на кој што се изведе, луѓе од обични инжењери да станат мултибогаташи, би требало сите ние да се загрижиме и тоа да го искритикуваме, а не вака да правиме селективни пристапи и погледи на тоа.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Господине Петров имате една минута реплика.

КАМЕ ПЕТРОВ:

Мислам дека беше ова политичка реплика и нема особена намера да реплицирам и да одговарам на репликата. Меѓутоа, тие факти што ги кажав, сепак претставуваат факти. Ние сакаме да кажеме или не, тоа останува како вистина. Едноставно, тие работи не можат да се порекнат. За тоа постојат примери, факти, докази за кои што, не јас знам, туку целата јавност. Не само што обични граѓани станаа силни акционери, туку станаа и обични пратеници силни акционери и да не набројувам понатаму. Меѓутоа, јас во мојата дискусија исклучиво го третирам стртучниот аспект и единствено од тој аспект говореа на оваа седница.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Повелете г-дине Шапуриќ, а потоа г-динот Зоран Томиќ.

ЗОРАН ШАПУРИЌ:

Почитуван претседателе, почитуван г-дине министри, почитувани колеги пратеници,

Денеска расправаме за еден мошне важен и значаен закон кој спаѓа во групата на системските закони, при што, не случајно во највисокиот нормативен, односно правно-политичкиот акт, Уставот на Република Македонија, е предвидено квалифицирано мнозинство за усвојување на овој закон, што значи и самиот Устав го потенцира значењето на овој закон.

Инаку законот за парнична постапка претставува значаен сегмент во реформите на севкупниот правосуден систем на Република Македонија, а особено во поглед на уредување на судските постапки и процесуирање на споровите во граѓанско-правната материја. Овој закон според мене е пример како би требало уште во подготвителна фаза да се изготвува.

Имено, уште пред изготвување на овој закон извршени се темелни и бројни консултации со правосудството, адвокатурата, нотаријатот, здружението на правниците

во стопанството и другите сручни здруженија, но и консултации со невладините организации. Резултат на ова е навистина, еден прилично квалитетен закон за кој што, иако се работи во фаза на Предлог на донесување на закон постојат многу малку забелешки кои всушност, можеби не се од круцијална природа. Забелешките се однесуваат најчесто во поглед на роковите, потоа во поглед на правата на некои субјекти, што сепак, бидејќи е прва фаза може да се размисли до донесување во втора фаза, но во секој случај некои круцијални забелешки сепак, не постојат, а овој закон за парнична постапка ќе овозможи не само усогласување на нашето законодавство со законодавството на Европската унија, туку и многу поефикасна и поефективна заштита, односно остварување на правата на граѓаните и стопанските субјекти во областа на граѓанско-павната материја.

Најпрвин, една од болните точки на досегашните законски решенија, кои патем речено навистина, се надминати, бидејќи законот беше донесен во едни сосема други времиња, во едни сосема други услови, кога можеби пред дваесетина и повеќе години тие одредби ги држеа, бидејќи во тоа време еден од најболните сегменти на граѓанската парница доставата, не беше толку масовно проблематизирана, бидејќи пред 20 и 30 години не можеше да се замисли дека вработен во органи на управа, или пак вработен во одреден стопански субјект едноставно ќе одбива прием на судските покани, или пак на слични други писмени, при што, јас мислам дека често пати, особено во последно време, сранките во парничната постапка, многу често ги користеја слабостите на овој закон и ја одолговлекуваа постапката навистина во недоглед. Законот како што беше спомнато во расправата од некои учесници и од министерот навистина, во поглед на работните спорови, ќе овозможи ефикасна заштита на правата од работен однос, бидејќи од една страна, без оглед дали се работи за вработените во јавниот сектор, во приватниот сектор, од една страна на самите вработени, но исто така, и на работодавецот, бидејќи ќе се избегнат огромните постапки и огромните неизвесности и за самите вработени, но и за самите работодавци, било тоа да се од јавен сектор, или пак од приватен сектор.

Јас лично сметам дека укинувањето на вонредните правни лекови во парнична постапка, покрај тоа, што се разбира, по стручната јавност и на собраниските комисији се јавија одредени дилеми, дури и спротивни мислења, сепак мислам дека укинувањето на вонредни правни лекови ќе овозможи поефикасна постапка и го оправдувам укинувањето на овој правен инструмент, односно изземањето на овој правен инструмент од законот. Се разбира, оставам отвореност и за стручна и за било каква расправа, околу тоа дали треба да останат или не. Јас исто така внимателно го прочитав извештајот на

Законодавно-правната комисија, каде што се дадени одредени конкретни забелешки, но напоменувам, не навлегуваат, односно не го нарушуваат основниот концепт на законот кој што води кон поефективна и поефикасна парнична постапка.

Она што е најбитно за овој закон, според мене, е решавањето на еден крупен недостаток од поранешниот закон, кој што странките со разноразни трикови, односно учесниците во постапката можеа да ја одолговлечат постапката во недоглед и така имаме случаи одредени јавни познати личности, кои што ги гледаме секој ден во медиумите, коментарот е дека тие не можат да им бидат врачени дури ни со посебна достава, покани за парнични или за било какви други постапки.

Јас би кажал дека пратеничката група на ЛДП ја детектирала оваа слабост и неслучајно уште пред речиси една година, поднесе предлог за изменување на овој закон во делот на доставата, сакајќи притоа да се донесе едно решение за акутно решавање на проблемот на доставата, иако и во тој момент бевме свесни дека законот за парнична постапка, покрај измените во поглед на доставата би требало да претрпи и други покомплексни измени.

Меѓутоа, ние како предлагачи на законот во март оваа година, бевме известени од Министерството за правда дека нашите предлози се прифатливи за Министерството за правда и за Владата во целина. Но, со оглед на тоа дека според мислењето на Владата и мислењето на Министерството за правда, тие оценија дека се потребни и други пообемни измени во овој закон, дека истите ќе бидат земени предвид при изготвувањето на овој закон. И од она што е изнесено во овој закон, во поглед на доставата зборувам, можеме да видиме дека предлозите на пратеничката група на ЛДП во суштина се прифатени од страна на Министерството за правда и од страна на Владата, Ние сме задоволни од тие решенија, бидејќи тие нависитна ќе отстранат една голема болка на парничната постапка и која што е една од најклучијалните основи за неефикасноста, односно ефикасноста за побрзо решавање на граѓанските спорови, односно граѓанската парница. Овдека лежи проблемот на неефикасност. Се разбира, постојат и други пробелми од кои зависи неефикасноста, односно бавноста на граѓанската постапка, меѓутоа, овде е клучот.

Отаму, јас би сакал од името на ЛДП да му се заблагодарам на министерот, бидејќи суштински ги прифати нашите заложби и оној рок што го даде во март дека законот ќе се најде најдоцна до јуни-јули во владина процедура, веќе од септември-октомври да биде во собраниска процедура, е навистина исполнет односно запазен.

Исто така, во оваа прилика почитувани колеги би сакал да укажам дека во членот 84 став 2 каде што е предвидено соработката, односно доставување на податоците од

страна на централната и локалната власт, адвокатите, претставува многу битна, бидејќи им овозможува на полномошниците во постапката, односно адвокатите да бидат многу поефикасни и поефективни и да ги штитат правата на своите странки и навистина овој дел навидум можеби не се забележува, но ја издигнува адвокатурата на едно повисоко ниво и овозможува на адвокатурата едно поактивно учество во самата граѓанска постапка.

Треба исто така, да се засили оваа одредба во членот 84 став 2, според мое мислење, но и според мислењето на Адвокатската комора, бидејќи таму каде се додаваат зборовите, да се додадат неколку збора кои ќе значат по засилена обврска на органите на централната власт да соработуваат, односно да доставуваат податоци ефикасно на странките, односно на адвокатите, каде со еден или два збора би се засилила таа обврска, односно би се предвидела малку поегзакно таа обврска на локалните и централните органи да доставуваат одредени податоци и документи до адвокатурата.

На крајот, би сакал да укажам, јас очекував дека колегите исто така кои се пријавија ќе дадат придонес во натамошната расправа и најголем дела како што гледаме од пријавените дискусанти и овие што досега дискутираа колеги правници, јас очекувам дека сепак и покрај тоа што се работи за еден добар закон, одредени сугестии за одредени подобрувања, уште подобри решенија на овој закон, бидејќи законот се наоѓа во прва фаза, во фаза на Предлог на донесување, кога се утврдува потребата за донесување на овој закон, која е неспорна, а исто така, кога се утврдуваат и основните контури, односно принципи на овој закон, кои се неспорни и отаму, бидејќи постои неспорност на овие две начела, јас навистина го подржувам овој закон и оценувам дека во Министерството онака како што започна уште во пред фаза на изготвување на законот, се организираа одредени трибини, каде што можеше навистина, структурата да се изјасни за овој закон и пред изготвувањето на конечната верзија пред втората фаза да го направи истото, се со цел би рекол, евентуално да најде одредени уште подобри решенија за овој навистина, добар закон.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам г-дине Шапуриќ.

Збор има пратеникот Зоран Томиќ, а нека се подготви пратеникот Петар Апостолов.

ЗОРАН ТОМИЌ:

Почитуван претседателе, почитуван г-дине минситре, почитувани колешки и колеги,

Пред нас е правата фаза на законот за парничната постапка, еден исклучително важен закон, кој верувам дека наскоро ова Собрание ќе го ратификува, односно ќе го верифицира и ќе го доенсе, особено, имајќи ги предвид сите досегашни залагања во поглед на ефикасноста на нашиот правосуден систем, во поглед на она што значи расчистување на еден огромен товар од сферата на граѓанските и стопанските спорови и во таа насока, не е лошо да се потсетиме дека првиот закон за парнична постапка во Република Македонија е донесен 1998 година.

Од тој период, па се до денеска, особено, судската пракса нависитна ни покажува дека се неопходни измени токму во оваа материја, во оваа граѓанско процесна материја, односно во законот за парничната постапка. И министерот кажа во воведното излагање и тука е содржано во законот, меѓутоа, пред се, за јавноста мораме да потенцираме кои се клучните цели и јас ги систематизирам во 4 најосновни групи.

Прво, по моја проценка една од најважните, приближување на нашето законодавство кон законодавството на Европската унија.

Втор многу битен факт е операционализација на уставниот амандман 5 од Уставот на Република Македонија.

Трето, обезбедување на правните механизми, кои ќе обезбедат зголемување на ефикасноста во оваа постапка и она што е за сите граѓани во Република Македонија најбитно, а тоа е зголемување на степенот на заштитата на човековите права и слободи, како и направните субјекти кои учествуваат во постапката.

Ми се чини дека сето ова можеме да го сублимизираме, само со една реченица, а тоа е спречување на долгото траење на постапката. Нашата рак-рана во било која постапка, а особено во граѓанските постапки. Овој закон не само што претставува еден вистински квалитет, туку содржани се многу новини, кои ќе ги елабурирам во подоцнешниот дел на мојата дискусија, меѓутоа, за јавноста г-дине министри, она што убаво го изнесовте во образложението при обларзложувањето на оваа точка од дневниот ред, а е содржано во Предлогот на закон, мора да кажеме и неколку податоци.

Имено, во 2003 година во работа во парничната постапка биле евидентирани, или поднесени 63.275 прдмети. Тоа е една огромна бројка која е на товарот на нашето судство како што е денес регулирано, навистина, не може да ја постигне целта, односно да ја зголеми ефикасноста во решавањето. Па така, од таа бројка решени се 34.306, или 54,2%, додека останати нерешени се 28.969, или 45,8% од поднесените предмети. Денеска сме на крајот, 12 месец 2004 година. Ако знаеме дека во постапка, само од минатата година се 28.969 предмети и на таа бројка приближно да додадеме и бројка од

2004 година, тогаш нависитна, еве ја потребата зошто е потребно донесување на еден ваков нов квалитетен закон. Примерот број 2 исто така е наведен и тој ќе го цитирам за јавноста. Бидејќи 2003 година се дадени 15.599 стопански спорови кои се покренати, од кои се решени 7.846 или 50,3%, додека во работа се 7.753, или 49,7%. Тоа е извонредно голема бројка со која се соочуваат нашите судови. Јас навистина ги замолувам сите во Република Македонија да не ги обвинуваат поради неефикасност судиите, судството и т.н. Постојат навистина огромен број на предмети и на проблеми, а со постојниот Закон за парнична постапка, евидентно е дека постапките и не можат да бидат брзи. Меѓутоа, што е она што е добро и што е содржано во овој Предлог на закон. Би почнал по ред. И ајс се придружувам на моите колеги, и минситерот што кажа дека една од битните новини е содржана во членот 7, односно начелото на материјалната вистина. Имено, странките се должни да ги изнесат сите факти и да предложат докази за тие факти. Сега, зошто е ова битна новина? Затоа што судот ќе нема повеќе овластувања да изведува докази, што странките не ги предложиле. Тоа е тој товар на докажување што навистина, паѓа на самите странки. Ги поздравувам и новините во поглед на институтот изземање кои се содржани од членот 64 до членот 68 во овој Предлог закон за парнична постапка и тоа од една единствена причина: за да не дојде до процесно злоупотребување на таквото овластување, односно на такво право во субјектите. Евидентен е напредокот и во делот на главата што се однесува на полномошниците, односно членовите 81 до 89, каде што точно се евидентира кои се може да биде полномошник во постапката и тука посебно не би елаборирал.

Меѓутоа, она што посебно ме радува е содржано во главата 6, во делот на поднесоците, односно членовите 99, 103. Имено, при предавање на поднесокот во судот, обавезен е штемвил на адвокатот, односно и адвокатската маркичка. За јавноста да се увери што е тоа адвокатска маркичка, претпоставувам дека тоа е идеата и на Министерството за правда, во согласност со Министерството за финансии, да се издаваат одреден тип на адвокатски маркички, според вредноста на спорот и на таков начин, најпрво ќе се евидентира колкав број на предмети ќе бидат поднесени, покренати, ќе се има извонредна евиденција од страна на Управата за јавни приходи при оданочувањето и конечно ќе се заведе ред да не може било кој да дава поднесоци во судот, тужби и други работи. Навистина е за поздрав господине минситре. Ова сакам да го потенцирам дека беше и моја лична заложба во минатиот состав во Адвокатската комора на Република Македонија и навистина ме радува што еве сега почнува да се преточува и во самите закони.

Понатаму, новини имаме и во главата 10 и во членовите 126 и 145. Имено, странка која е уредно поканета, која својот изостанок не го оправда, судот во понатамошната постапка нема повеќе обврска да ја повикува. Така ми се чини ќе се доведеме во ред, а и самата постапка, ќе се увериме, тоа е во практиката и ние што работиме тоа многу добро го знаеме, дека самите судски постапки ќе бидат многу поефикасни.

Би се осврнал на Глава 20 и ота од членовите 282-389 односно за главната расправа. Навистина тука имаме новини, меѓутоа, ги поздравувам што се запазени сите начела како што се усност, јавност, непосредност, контрадикторност, материјално и формално управување од страна на судот итн. Меѓутоа, она што посебно сакам да го потенцирам тоа е што новите факти и докази можат да бидат поднесени во натамошната постапка само ако странката значи тужителот, тужениот или нивните полномошници без своја вина не биле во можност да ги пријават, тоа се однесува само подготвителното рочиште и само на првата расправа.

Во Глава 22 во која се зборува за пресудата, она што навистина претставува вистинска квалитетна новина, а тоа се одредбите од членовите 314 до 332 дека пресудата се донесува веднаш по заклучувањето на расправа на записник, а само во исклучителни случаеви по сложени предмети 15 дена од денот на заклучување на расправата.

Веќе сме кон Главата 24 од овој Предлог закон, тука имаме вистински прави новини кои се содржат од членовите 338 до 372 односно тоа е постапка по правни лекови конкретно за жалба, па би сакал посебно да го потенцирам член 352 став 3 од Предлогот на законот.

Имено, кога второстепениот суд во постапка по жалба ќе утврди дека пресудата против која е изјавена жалба се заснива на суштествена повреда на одредби на парничната постапка или на погрешен или непотполно утврдена фактичка состојба, а пресудата веќе еднаш била укината, второстепениот суд, тоа е новината, ќе закаже расправа и мериторно ќе одлучи. Верувајте на ваков начин ние ќе скратиме огромно време и ќе добиеме огромна ефикасност во решавањето на граѓанските спорови.

Исто така новина е во членот 365 дека второстепениот суд има право да ја дополни второстепената одлука по жалба доколку првостепениот суд заборавил или недоволно ги констатирал жалбените наводи.

Конечно, ќе завршам со Главата 25 во делот на вонредните правни лекови, тоа се одредбите од членовите 373 до 404 од овој Предлог на закон. Една е новина дека не постои повеќе барање на заштита на законитоста како вонреден правен лек, да бидам

искрен, кај мене постои мала дилема, зборувам за оние огромни предмети со голема материјална вредност, дали во тие предмети можеби треба да се остави овој вонреден правен лек? Искрено тоа е можеби моја дилема, не верувам дека е правно поткована, туку едноставно поради спецификата на вредноста на спорот кај мене се јавува таквата дилема.

Во секој случај, поради ваквата новина сега имаме една новина кај ревизијата како вонреден правен лек, а тоа е да е намалена вредноста на спорот при поднесување на ревизија како вонреден правен лек до 600 илјади денари. Со сегашниот закон е над милион денари да се поведува ревизија како вонреден правен лек.

Она што министерот го потенцираше и јас го кажав на почетокот дека пресудата на Европскиот суд за човекови права претставува основ за поднесување на барање за измена на одлука со која тоа право или слобода е повредено.

Навистина се приближуваме, барем во сферата на оваа граѓанско-правна материја, а тоа не е само со овој закон, ние го донесовме и Законот за кривична постапка и измените на Кривичниот законик, одиме храбро чекор напред и мислам дека ако нешто е изработено во овој поглед, навистина тоа Министерството за правда заслужува пофалба.

Јас и целата пратеничка група на СДСМ во целост ве подржуваме.

Благодарам.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Благодарам г-дине Томиќ

Следен за дискусија е г-динот Петар Апостолов.

ПЕТАР АПОСТОЛОВ:

Почитуван потпретседател, почитуван министер, почитувани колеги пратеници,

Сакам и јас да дадам мал придонес на овој Предлог на донесување закон, бидејќи досегашната практична примена на Законот за парничната постапка покажа одредени слабости изразени преку долготраењето на постапката пред судовите, а со тоа и за ефикасноста на судството од оваа област.

Со зајакнување на начелото на концентралцијата на постапките се обезбедуваат определени дејства странките и судот задолжително да ги преземаат во точно утврдени стадиуми на постапката и утврдените рокови во текот на постапката.

Јас не би зборувал за овие определени дејства, бидејќи министерот доста добро го образложи тој дел од образложението, па би се задржал на оние конкретни мои забелешки

односно на одредени членови кои сметам дека треба да бидат делумно или целосно променети се со цел за уште подобро подобрување на овој квалитетен закон.

Мојот пристап ќе биде конкретен на конкретни членови и ставови со објаснување зошто ја предлагам таа измена.

По членот 67 став 1 да се изврши измена односно за барањето на странката за изземање одлучува претседателот на судот, по можност истиот ден кога е поднесено барањето, ако со овој закон поинаку не е определено. Значи, изменава ја предлагам по можност истиот ден кога е поднесено барањето. Зошто тоа го барам? Често пати во пракса одделни учесници во постапката иако неосновано, па дури злоупотребуваќи го институтот изземање користејќи ја законската немоќ на судијата чие изземање се бара, постапката се прекинува и обично се чека односно имаме неопределено време чекајќи ја одлуката на претседателот на судот. Ако решавањето стане истиот ден доколку претседателот на судот се разбира физички е присутен во самиот суд никакви права не се повредуваат на било која странка од причина што ако се усвои барањето за одлагање, тогаш е сосема оправдано и одлагањето, ако со таква одлука не е допуштена жалба. Ако барањето не е уважено жалбата се поднесува со одлуката за предметот на спорот.

Со извршената измена на став 2 од членот 99 текстот на овој став би гласел: “Поднесоците особено тужбата мора да бидат разбирливи и мора да го содржат сето она што е потребно за да може да се постапи по нив”. Тие особено треба да содржат означување на судот, име и занимање на странката односно живеалиште, на правното и физичкото лице кое обавува дејност запишана во трговскиот регистер односно во соодветен регистер на нивните законски застапници и полномошници, ако го имаат, предмет на спорот, содржината на изјавата и потпис на подносителот.

Овде измената е во тужбата и на правното и физичкото лице кое обавува дејност запишана во трговскиот регистер односно во соодветен регистер. Зошто сакам да се изврши измена, моето гледиште е тоа што со посебно нагласување на тужбата е поради тоа што иако тужбата што истовремено е и поднесок таа за судската постапка е од посебно значење. Меѓутоа, тужбата како поднесок е акција . Покрај нејзиното значење во однос на другите поднесоци практично на основа на неа судот почнува да постапува или не постапува. Често пати заради неразбирлива тужба се губи драгоцено време за повик на подносителот да ја исправува, која може да заврши или со постапување на судот или истата да биде отфрлена. Покрај другото од наведувањето на сите потребни податоци зависи и судската ефикасност.

Доколку во тужбата не се наведени точно потребните податоци за постапување на судот се создаваат тешкотии особено кога тоа е потребно доставувањето да се изврши лично на тужениот како странка во постапката.

По однос на правните и физичките лица кои вршат дејност која е регистрирана во соодветен регистар, а со тужбата добиваат статус на странка, често пати, особено помалите правни лица и добар дел физички лица за чија дејност се регистрирани по правило не се во седиштето каде што се запишани и во пракса се потврдува дека токму тоа е една од причините за избегнување на доставата, односно за неможност на доставувањето.

Со извршената измена во став 1 од членот 127 текстот на овој член би гласел: “странката која е уредно поканета да присуствува на рочиштето или пак е известена за преземање на одредени дејствија, а истата не се јави пред судот и својот изостанок не го оправда, во натамошната постапка судот ќе ја повикува преку огласната табла на судот”. Значи, овде е додавање на крајот од текстот од натамошната постапка судот ќе ја повикува преку огласната табла на судот. Која е причината за додавање на текстот? Според одредбите за достава на писмена покана во текстот на Предлогот на законот, ако се постапува според нив, тешко може да се случи неуредна покана. Ова посебно е заради тоа што е стеснето времето за предлагање нови докази и особено што постапката според овие норми би требало да зврши, по правило, на две односно најмногу на три рочишта. Припремно рочиште и најмалку уште две главни расправи по предметот. Исклучок од таквото време можат да бидат поротите во кои ќе се појави потреба од дополнително вештачење.

Одтука, според мене, мислам дека со колегата Томиќ не се согласуваме до крај, сметам дека ако остане одредбата судот нема натамошна обврска да ја повикува. Ќе личи како казна за уредно повиканата странка. Значи, оваа “дисциплинска мерка” за судот ќе продуцира проблеми со можност на различни начини да се користи правото за враќање во поранешна состојба што ќе ја отежнува положбата на судот, бидејќи постапката нема да ја спроведе во разумен рок, што покрај другото, ќе биде загрозено начелото на процесна економија.

Ставот 3 од членот 128 да се брише. Основна причина е тоа што во членот 128 е оправдано со тоа што во ставот 1 од членот 128 станува збор за достава на државни органи како Јавното обвинителство и Јавното правобранителство се државни органи сметам дека нема потреба да се оптоварува текстот со двојното наведување.

Предлагам членот 137 да се промени и новиот текст би гласел “достава на правно лице запишано во трговскиот или друг регистер и на физичките лица кои обавуваат одредена дејност запишана во соодветен регистар првиот пат се врши во седиштето запишано во регистерот”. Ако така извршената достава не е успешна поради тоа што таквото лице не е во седиштето од регистерот, натамошната достава се врши со огласување на огласната табла на судот. Доставата извршена преку доставување на огласната табла на судот се смета за уредна ако е извршена најмалку осум дена пред одржувањето на расправата.

Која е причината за ова што сега го предлагам? Текстот на оваа законска одредба е во согласност со предложената измена на став 2 од членот 99 од овој Предлог на закон затоа што таму станува збор, покрај другото и за тужбата кога истата е од или спрема правно лице или физичко лице кое обавува регистрирана дејност. Кога пак се работи за достава спрема правно или физичко лице кое обавува дејност запишана во соодветниот регистар и кога се смета за уредно извршена достава тие прашање ги регулира оваа одредба односно изменетиот текст на членот 130 од овој Предлог за донесување на закон.

Измената на членот 139 чиј текст би гласел: “ако се утврди дека лицето на кое треба да се достави писмено е отсутно повеќе од 10 дена од денот за обид на доставување и лица наведени во членот 137 став 1 и 2 од овој закон не можат писмено да го предадат, писменото ќе се врати на судот со назначување каде се наоѓа отсутниот”. Причината за оваа предложена измена е тоа што вметнатиот рок повеќе од 10 дена отсутност на кого писменото треба да се предаде е ставена од практични причини, а тоа е дека на таков начин ќе се прати положба со доставувањата и тоа сметам дека ќе биде од влијание постапката да се зврши во примерниот рок за завршување на истата.

Ставот 2 од членот 147 предлагам да се брише , а ставот 3 од членот 147 да претрпи мали измени. Кои се причините? Основното е тоа што ставот 2 од членот 147 од Предлогот на овој закон да се брише е :

Прво, ваквата формулација на ставот 2 од членот 147 не е креација на Предлогот на овој закон, туку нејзиниот текст целосно е преземен од сегашниот закон за парнична постапка чиј текст според член 141 став 2 од тој закон гласи: “судот нема да постапува по тужба ниту да преземе друго дејствие на кое не е платено такса”. Ваквата регулатива пред се имплицира на прилично незгоден однос на релација судство како трета власт со неговата функција за заштита на правата и слободите на граѓанинот. На граѓанинот кому му е потребна токму таа власт на кого по нанесените неправди по различни основи му е

единственото место каде може да се обрати за правна заштита . Тоа не значи дека правдата да се дели без да се плаќа, но се според законот. Меѓутоа, каков ќе биде или каков да е тој буџет кога сепак неговите средства се од средствата на граѓанинот. Сметам дека оваа одредба има малку призвучи на ултимативен и исклучив карактер.

Второ, според оваа формулација судската власт ќе биде право и привилегија само на онаа категорија граѓани кои можат да ги платат таксите и мислам дека е во спротивност со членот 50 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Трето, таквиот услов ќе влијае и ќе го нарушува начелото за спроведување на постапката во разумен рок. Ова е заради тоа што такса се плаќа во целата постапка од отпучнувањето до правосилното окончување на постапката. Ако не се плати такса во која било фаза од постапката, постапката, се разбира, дека не е окончана. Предметот стои не решен, а нерешените спорови се зголемуваат и судовите стануваат неефикасни.

Четврто, обврската за плаќање на такса настанува во моментот кога поднесокот односно тужбата ќе го пречекори судскиот праг. Спрема тоа, ако плаќањето не е проследено и во понатамошната постапка скоро да не е сторено ништо.

Пето, ги бројам, бидејќи секоја за себе има свое објаснување.

Функционирањето на правната држава пред се асоцијата на функционирање на судската власт. Ако судската власт не дели правда тешко можеме да речеме дека истата функционира.

Шесто, наплатата на судските такси по својата природа не спаѓаат во надлежност на судската власт. Нејзино е да внимава дали е прописно платена и како да постапи во случајот да не е платена.

Последно, седмо, таквата одредба ќе ги зголемува случаевите кога ќе бараат ослободување од плаќањето на судските такси, со ваквите случаи ќе се доведе и самата ажурност на работењето на судовите.

Текстот на ставот 3 од член 147 предлагам да се изврши мала измена која мислам дека е доста значајна, а тоа е ако странката во рок од 30 дена сметано од денот на опоменувањето не ја плати таксата, наплатата на таксата ќе се изврши преку надлежниот државен орган, пред се мислам на Управата за јавни приходи. Кои се причините за ова мое размислување?

Утврдувањето на тужбата не само што не е популарно туку е и крајно штетно особено за самиот граѓанин. Ова е и заради тоа што и за утврдена тужба ќе се плати, било на кој начин ќе се плати такса, се разбира, без за тоа да биде добиена од страна на судот било каква помош.

Исто така утврдувањето на тужбата многу добро и е позната на самата судска власт. Што значи, прекината застареност, како не било прекината. Правото на поднесување на тужба или подобрување застарело и слично. Со еден збор многу штетни, а ниту една корисна последица.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Колега Апостолов, се извинувам, до паузата имаме уште две минути, уште колку минути ќе ви требаат.

ПЕТАР АПОСТОЛОВ:

Ќе ми требаат уште пет минути.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Добро, ќе продолжиме две - три минути ако завршите со дискусијата за толку време, да не се прекинува.

ПЕТАР АПОСТОЛОВ:

Благодарам потпретседателе,

Според таквиот однос каков што е сега предложен тогаш мислам дека и самиот авторитет на судската власт би се симнала на пониско ниво.

Ставот 1 од членот 182 предлагам да се измени, и тоа не да се додаде во него, ќе го прочитам, “преиначувањето на тужбата е промена на идентичноста на барањето односно зголемување на постојното освен ако зголемувањето е резултат на извршено вештачење во текот на постапката или истакнување на друго барање покрај постојното”.

Измената е во освен ако зголемувањето е резултат на извршеното вештачење во текот на постапката. Во текот на постапката по извршено вештачење од било каква причина кај облигациони барања особено кај надоместок на штети или кај стварно правно побарување се јавуваат разлики кај истиот предмет на спор во смисла на тоа што утврдената вредност е поголема од висината на барањето од тужбата. Зголемувањето на тужбеното барање зависи од согласноста на тужениот. Не ретко се случуваат прилики во кои што разликата помеѓу висината од тужбата и од утврдената висина со вештачењето поради недавање согласност за зголемување да останат нерасправени која положба остава нерасправеност меѓу странките што резултира со дополнителни спорови или остануваат нерасправени поради подоцнежната настапена застареност било на правото за поднесување на тужба или на правото на побарување.

Ставот 1 на член 184 се менува и гласи: “тужителот може да ја повлече тужбата без оглед од тужениот до моментот од доставување на тужбата до тужениот, како и пред тужениот да се спушти во расправа на главната работа”.

Причина за оваа измена е тоа да тужителот не мора да чека изнесување на тужениот по тужбеното барање ако смета дека треба да ја повлече тужбата. Со ова пак ќе се избегнат натамошните трошоци.

На членот 280 треба да се изврши мала измена и предлагам да гласи: “ако и двете странки присуствуваат на подготвителното рочиште и немаат услови да се донесе одлука со која се решава спорот или пак се повлекува тужбата, по одржување на подготвителното рочиште претседателот на советот односно судијата поединец го закажува рочиштето за главната расправа. Ако за одржување на подготвителното рочиште нема услови за одржување на главната расправа се закажува рочиште за главната расправа. Причината е тоа што по правило на подготвителното рочиште ...

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Господине Апостолов до каде сте со дискусијата.

ПЕТАР АПОСТОЛОВ:

Готово, завршувам уште малку. Само, која е причината. Бидејќи се врши подготовка за квалитетно одржување на главната расправа на ова рочиште во принцип не се оди на решавање на предметот на спорот освен во случаи ако странките сакаат да постигнат вон процесна постапка, да признаат тужбено барање или да се одречат од барањето.

На крајот сакам да потенцирам дека навистина се работи за квалитетен предлог за донесување закон и сметам дека со овие мали забелешки кои пред се забелешки од пракса ќе дадам еден мал допринос за она што значи уште поквалитетен Предлог закон.

Ви благодарам.

СЛОБОДАН НАЈДОВСКИ:

Ви благодарам господине Апостолов, работиме повеќе од две минути отколку што требаше до паузата.

Објавувам пауза до 14,00 часот.

По паузата прв за дискусија е господинот Ефтим Манев.

(Паузата започна во 13,02 часот).

(По паузата седницата продолжи со работа во 14,00 часот)

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Продолжуваме со работа.

Господинот Зоран Томиќ има реплика, повелете.

ЗОРАН ТОМИЌ:

Благодарам господине претседател,

Само во делот на моето изјаснување имаше коментар колегата Петар Апостолов. Во делот на дообјаснување на членот 127 односно во Главата 10 каде што се зборува за доставување на писма и разгледување на списи би сакал да дообјаснам зошто сепак сметам дека новото законско решение е подобро од старото. Имено, во овој Предлог на закон во членот 127-е регулирано дека странката која е уредно поканета да присуствува на рочиште или пак е известена за преземање на одредено дејствие, а истата не се јави пред судот и својот изостанок не го оправда, значи, повторувам, не го оправда, судот нема понатамошна обврска да ја повикува. И, тоа е првиот дел на членот 127, став 1. Тоа е новина, нема обврска судот повеќе да ја поканува странката која е уредно поканета, а не го оправдува својот изостанок. Со тоа мислам дека доаѓаме до начело на ефикасност во постапката, а вториот дел на овој ист член 127, став 1 гласи: “на нејзино барање судот е должен повторно во судот да и врачи покана за денот и часот за одржување на рочиште”. Што значи дека постои повторна можност постапката да продолжи и во присуство на странката која не го искористила својот изостанок да го оправда пред судот и таквата можност е дадена. Конечно ставот 2, странката која е уредно поканета а не се јавила на рочиште, а го оправдала својот изостанок судот е должен повторно да ја повика.

И, тука не гледам ништо дискутабилно, мислам дека е ова исклучително добра одредба која оди во правец на ефикасност на самото рочиште.

Сакам да кажам уште една реченица дека странката може својот изостанок да го оправда поради разни причини како што се: болест, зафатеност со работа или други случаи предвидени во законот, и, навистина сметам дека преку овој нов член, оваа новина добиваме ефикасност во постапување на сите судови и тоа на сите нивоа.

Толку беше мојата интервенција и во тој правец го поддржувам предлагачот на законот на оваа одредба.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Повелете една минута господине Апостолов.

ПЕТАР АПОСТОЛОВ:

Благодарам господине претседателе,

Јас сметам дека ова не е реплика бидејќи јас го изнесов своето мислење, а сметам дека различни мислења за еден исти проблем во оваа фаза на Предлог на

донесување на закон, напротив ќе му помогне на предлагачот да го избере она што е подобро отколку се да биде уникатно, исто размислување за ист проблем, но на крај ќе кажам само дека сепак треба начелото на процес на економија да водиме сметка за она која е обврската на судот.

Сметам дека ова не е реплика, напротив со дообјаснување на оној став на господинот Томик, мојот став е друг и ќе биде уште подобро за самиот предлагач да размислува што е подобро.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Господине Манев вие сте наред, дали ќе чекате да биде присутен предлагачот. Ние и онака ги испраќаме до Владата.

Дали сакате збор? Да.

Збор има господин Ефтим Манев, а потоа пратеникот Цветанка Иванова.

Повелете господине Манев.

ЕФТИМ МАНЕВ:

Благодарам почитуван претседателе,

Почитувани колеги, колку сте толку сте пратеници, би сакал да се изјаснам и јас по Предлог законот за парнична постапка и да дадам свој допринос оваа прва фаза.

Најнапред сум задоволен и среќен со овој закон кој што е поднесен сега, во оваа прва фаза, и кој што решава некои работи за кои јас уште во 1993 година бев како предлагач со уште двајца други пратеници на измените и дополнувањата на Законот за парничната постапка. Уште во тоа време ги согледував тие работи кои што овозможуваа манипулирање во работата на судот, тогаш не беа прифатени, а денеска се прифатени и предложени од страна на Владата, што е корисна работа, а тоа е судот, судијата да не може да предлага докази, туку доказите да останат на странките. Постапката да не може да се враќа повеќе пати на судијата од прв степен, да ја враќа од вториот степен, што во целина укажува дека таквите предлози кои што тогаш беа прифатени, сега се прифатливи.

Би почнал вака со сегашниот предлог, што би имал забелешки на истиот за што сметам дека наредниот министер или предлагач, Владата, ќе ги има во предвид, исто така и лицата експерти и научни работници кои што ќе учествуваат и при тоа второ гледање и читање на законот, да го имаат таквото размислување за што би го кажал следното.

За мене сепак постои една дилема дали овој закон треба да носи име Закон за парнична постапка или нешто друго. Редно е да ние во Република Македонија, нашето законодавство го унифицираме, го направиме барем за сите закони од една област да се исти и слични, а тоа е, името на овој закон сметам дека многу поправилно би било да се вика Закон за граѓанска постапка или Закон за граѓанска судска постапка, отколку парнична постапка, а тоа произлегува од тоа бидејќи овој закон ја регулира материјата, постапката за проблемите кои што произлегуваат од граѓанското право.

Имајќи во предвид дека ние имаме кривична постапка регулирање на постапката за материјата од кривичното право, управна постапка, од тие причини сметам дека би било исправно и правилно и предлагам Министерството или идната Влада да поразмисли дали е правилно името парнична постапка каде се парничат две странки или да носи име граѓанска постапка или граѓанска судска постапка како што е во науката. Студентите на Правен факултет изучуваат граѓанска судска постапка, не изучуваат парнична постапка. Сето тоа го оставам како на Министерството така и на луѓе експерти наши кои што се занимаваат со таа материја да поразмислат дали е по името на законот, дали треба да стои овој, или овој што јас го предлагам, или некој друг сличен. Сметам дека парнична постапка не е адекватно.

По однос на потребата, се изјаснив дека и те како има потреба. Законот регулира квалитетни измени кои што ќе дадат доволно услови за да не се манипулира во постапката за граѓаните тужители кои што бараат судот да ги утврди нивните права со пресуда или со друг акт за кои што тие не можат да го решат надвор од судот.

Кај мене во предложениот закон постојат дилеми кога се прават такви квалитетни измени мислам дека треба да постои и квалитетна измена, така барем јас размислувам за што би го замолил Министерството за правда и соработниците кои што ќе работат на овој закон да поразмислат, од членот 34 па натаму кој што ја регулира материјата за состав на судовите. Едноставно јас сум човек кој што доволно ја познавам постапката, доволно имам работено во судството и сметам дека поротата за која мислам дека нејзиното време е заминато и прашање е колку е корисна порота на луѓе кои што не се доволно познавачи на правото, тоа се луѓе граѓани од најразлични области, а да одлучуваат за права на граѓаните од некоја област која што доволно не ја познаваат.

Има случаи каде поротата го надгласува судијата и се донесува пресуда обратна, не по желба или не во рамките на законот. Има состојби каде што се крие судијата зад поротата. И, од тие причини сметам дека првостепениот суд во многу мал број на предмети треба да суди како судија поединец, туку треба да суди во потешките

предмети, дали над 500 илјади денари, тука е кажано како 600 илјади онаа најниска граница за судија поединец, да судат тројца судии каде што ќе имаме далеку поквалитетно пресудување и многу малку враќање на предмети назад и со иста бројка на судии, ако се изоцени, а ние сеуште го немаме Законот за судовите и досега одиме во судството со некоја норма на судија што е дефектна работа, туку во судството треба да се гледа дали судијата доволно е ангажиран во работењето, дали закажува редовно расправи, дали се занимава редовно со тековната работа или работи многу помалку. Таму треба да се цени неговиот квалитет и успех во работењето и во квалитетните пресуди.

За тие причини би сакал да поразмисли малку предлагачот на законот кога ќе дојде во втора фаза. Дали поротата кај нас е сеуште потребна и колку е корисна. Ние имаме во судството еден добар број на стручни соработници, приправници, тој рок може да се скрати, да се размислува само кога ќе се носи Законот за судовите, да се рангираат и судии, судија од прв степен и судија од втор степен. Дали е потребно да чека пет години како стручен соработник или тоа да се намали на две или три години и тие да бидат судии кои што ќе судат предмети по прв степен со вредност до 500 илјади денаари и да учествуваат како втори судии, советот да биде од тројца судии, а не да биде од еден судија што и те како ќе имаме ефикасно и корисно судство и ќе заборавиме дека решава порота, граѓанин кој што најмалку ја познава таа проблематика, може да решава за најразлични спорови, работни спорови, брачни, семејни спорови, што не ги познава секој граѓанин.

Во тој дел би сакал предлагачот доволно да размисли, па и луѓето кои што ќе се користат како научни работници во подготвувањето на втората фаза, тоа да го имаат во предвид и да се ослободиме од нешто што е на минатото и се покажало како некорисно.

Исто така, кога е во составот на судовите би сакал да укажам дека Врховниот суд не треба секогаш да расправа во состав од пет судии. Што е тоа? Во прва степен решава еден судија предмет. Ако се согласат странките тужител и тужен без порота за вредност од онаа што му припаѓа во надлежност на Врховниот суд по ревизија, пет судии го гледаат барањето за поведување на ревизија а одлучувал еден судија, далеку сметано со помали познавања бидејќи не стигнало до Врховен суд и од тоа предлагам советот на Врховниот суд да го сочинуваат тројца судии. Ние цел Врховен суд го ангажираме, пет судии по некој предмет, а ако ја имаме правата состојба денеска во Република Македонија најголемо заостанување во решавањето на предметите ја има Врховниот суд,

две години доцнат. Сега решава предмети од 2002 година. Каде е ажурноста, и сметам дека треба да се намали советот на Врховниот суд на тројца судии. Би сакал Министерството кое учествува во подготвувањето на законот да го имаат во вид ова мое размислување во тој дел.

Во член 119 каде се зборува за записниците на судовите би имал едно мое видување. Судските записници и сега е дозволено да ги побараат странките за што судот им ги дава, веројатно се плаќа некоја такса. Јас предлагам во законот записниците од судската расправа во целост да се предадат на странките. Тогаш ќе се избегне, кој работел во судството како адвокат или било како може да дознае дека во судовите се прават одредени махинации и одредени судии да остават одредени празнини во записникот при одредени искажувања на странките, сведок или вештак, или самите странки во постапката, тужител, тужен да ја дополнува реченицата некаде со некои зборови кои што водат поинаку. И, затоа на секоја расправа по завршувањето на денот доколку се продолжи нареден ден, сметам дека записниците треба да се предаваат на странките потпишани од оние од кои се земени изјавите, што ќе овозможи странките да не доаѓаат никогаш во судот да бараат увид во предметот, да ангажира судот човек кој што ќе го следи лицето кое што врши увид во предметот да не подигне и одземе некој спис од предметот и затоа сметам дека сите списи во предметот што ги доставува тужителот и тужениот треба да се разменуваат, странките да ги имаат а исто така и записниците, што е од огромна корист за постапката и за избегнување на било каква манипулација.

Изјавите кај сведоци, вештаци, странки, тоа е некаде членот 145 од Предлог законот досега, а и во сегашниот предлог не постојат измени во тоа, изјавите дадени од сведоците кои што се сослушуваат па и од тужител и од тужен, како сведок даде одговор на тужба, предлагам во законот да стои дека автентично се впишуваат во записникот како што зборува или кажува самиот сведок, самиот вештак, самиот тужител или тужен. Во ниту еден случај таквите искази судијата да не може да ги толкува тој како што го сфаќа и при самото диктирање од страна на судијата се губи смисолот тоа што го кажала странката и самиот записник не личи дека тоа се кажувања во него од повеќе странки туку сето тоа е сведено на еден јазик на судијата. Таму во тој дел судијата треба да биде ослободен. Странките како што зборуваат така да се пишува, на неговата смисла на искажување на речениците, при самото формулирање од страна на судијата може да произлезе нешто поинаку, и излегува. И затоа, во тој дел треба законот да го санкционира таквото право на судија, туку да влегува она како што зборува самата странка.

Сметам дека од корист ќе е во постапката да се регулира, бидејќи единствена цел е на постапката избегнување на манипулациите во судењето од било кој учесник во неа (тужител, тужен, судија, адвокат,) се со цел граѓаните, тужители, да дојдат побрзо до правото што го бараат од страна на судот.

Неспорен факт е дека кај нас има голем заостаток во судството. Може дел од истото да се реши побрзо со една ваква постапка. Може и да не се реши целосно, но кога ќе биде потреба од веројатно зголемување на бројка на судии. Но, сметам дека во Законот е потребно да стои и одреден рок по поднесување на поднесок, тужба до судот да судот е должен да ја закаже во некој рок. Дали во рок од 30 дена, до 40 дена, нека тоа го предложи предлагачот, за што ќе се оцени дека е најкорисен рок а со цел, бидејќи одредени судови и судии, ако има голема бројка на предмети, може некој предмет за кој што не сака да решава по истиот, може да не го закаже и една година. Да си одбира тој предмети. Па затоа секој поднесен предмет, како нов предмет треба да влезе во процедура. За тоа да има некој рок. Мислам дека рокот од 45 дена е еден разумен рок да влезе. Откако ќе влезе во постапка, судијата, по било кој основ, ако го презакаже рочиштето да го презакаже исто во еден разумен рок, веројатно од месец или месец ипол, затоа што има одредени судови во Македонија, ако отидеш денеска на судење и по било кои причини се презакаже рочиште, се закаже после 3-4 месеци. Така што ако се одлага 4 - 5 пати некој предмет, две години не може да дојде до првостепена пресуда. И, ако се врати уште еднаш назад, уште поголема трагедија.

Мислам дека во тој дел, бидејќи се бориме за некое порационално судење, и што е интенција на самиот систем на законот - побрзо доаѓање до правдата, треба да најдеме такви инструменти каде што ќе ги принудиме судиите да судат по сите предмети, а не да ги делат предметите на предмет што можат да го решат полесно или некој потешок да го остават. Мислам дека во тој дел е корисно предлагачот да поразмисли за таквата процедура на предметите да си имаат ред и редослед како да се насочуваат.

По однос на жалбената постапка, сметам дека бидејќи судијата е ослободен да изведува докази по негово видување и оставено е докажувањето на постапката да биде ислучиво на странката, кое нешто произлегува и од Римското право, вели - дај ми ги доказите, јас ќе ти ја дадам правдата, сега е во таква положба нашиот судија, што е корисно за мене и не може да се напаѓа секој судија дека земал мито

или било што изведувал доказ во корист на едната а штета на другата. Ова е корисна работа.

Мислам дека жалбената постапка е оставено или е заборавено или не знам од кои причини во членот 343 по кои основи се поднесува жалбата. Таму стои, како што беше и во досегашниот Закон, еве, точката 2 вели “поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба”. Јас не знам дали ќе може да постои целосно утврдена фактичка положба, затоа што странките во постапката ги предлагаат доказите. Ги доставуваат тие докази, судот донесува пресуда, одлука. Нема целосно недокажана. Судот не може да ја докажува уште. Странките докажале што докажале и затоа сметам дека таму треба да стои само погрешно утврдена фактичка состојба. Да нема нецелосно.

При завршувањето на расправата по некој предмет, судијата ги прашува странките дали имаат уште некои нови докази. Ако странките кажат дека немаат повеќе докази и не може во жалбата да се наведе сега, “нецелосно докажана фактичка состојба” бидејќи произлегува дека се потребни уште некои нови докази, а во самата жалба не е допуштено да се предлагаат нови докази. Затоа сметам, во тој дел, тој жалбен основ треба да биде само по однос на погрешно утврдена фактичка состојба. Судијата може да ја утврди погрешно состојбата, да се изјави жалба во колку погрешно ги ценел доказите што ги дале странките во текот на постапката. Мислам предлагачот и во тој дел да поразмисли дали таква формулација треба да стои или само во “погрешно утврдената фактичка состојба”.

Сметам дека по однос жалбата, треба во законот да стои дека второстепените судови, во голем дел, треба да постапуваат по жалбените наоди отколку да се одлучуваат предметот да го враќаат назад. Мора да стојат одредби во кои случаи одредбите се враќаат назад, така што досега, во праксата, второстепените судови враќаат одредени предмети на одредени судии по пет пати, ист предмет, а првостепениот суд ги прогласи деваријанти, досудил во корист, одбил тужба и не знае на крај кај да оди. Во таквите состојби, очиглендо е дека се оди да се манипулира со тужител или тужен и затоа второстепениот суд мора да има поголеми ингеренции, односно поголеи обврски. Не е само неговата цел да го врати предметот, туку во поголем дел да ги решава. Бидејќи е веќе растоварен второстепениот суд од нови докази и треба да го реши предметот, отколку да го врати назад, да се губи уште поголем дел од времето непотребно и да задоцни правдата неоправдано.

Исто така, би сакал да изнесам едно мое размислување, што би требало да го има во предвид при поднесувањето на предлогот на закон, дали е корисно да стои во пресудата дека пресудата се носи во името на граѓаните? Што е тоа? Од каде е тоа дојдено? Кога? А зошто денеска да го има тоа кога пресудата сепак ја носи судијата и не може да ја донесе во име на граѓаните? Ако ја носи во име на граѓаните, треба да ги праша. Ако ги прашаш граѓаните нема да имаш никогаш пресуда. Затоа, мислам дека судија. Судијата ја носи пресудата. Судската одлука ја носи врз основа на доказите приложени од странките во постапката, ги цени таквите токази кои се поверодостојни и истата ја носи врз основа на закон и на оваа постапка. Многу малку треба да се размислува, оти ние уште ќе се криеме зад граѓаните - донесов пресуда во име на граѓаните, а второстепениот суд во име на граѓаните му ја врати назад и кои се тие граѓани, никој не знае. А, се тужат двајца граѓани. Сметам дека пресудата не треба да го има таквиот наслов. За мене е штетен, некорисен и не знам од кои причини. Што изигруваме, во име на кралот, во име на граѓани, во име на бога? Сето тоа е така. И затоа, сепак сметам судијата суди. Тој ја носи одговорноста. Ако погрешно суди се разрешува судијата, не се разрешуваат граѓаните, ако рече во име на граѓаните ја донесов таа пресуда.

Затоа сметам дека за ова нешто треба да поразмисли предлагачот и соработниците од науката, дали уште е потребно тоа да стои, за што сметам дека е непотребно.

Би завршил со овие мои укажувања и молам предлагачот, дали ќе е овој министер или друг министер, сепак овие работи да ги имаат предвид и сметам дека се корисни, во корист е на самата постапка, на законот што еден ден ќе дојде во процедура за да го донесеме, каков ќе е. Колку ќе е поквалитетен, току ќе е подобар за сите нас.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам, господине Манев.

Повелете г-дине Витановски, имате збор, па потоа пратеникот Цветанка Иванова по втор пат.

ЈАНАЌЕ ВИТАНОВСКИ:

Благодарам претседателе,

Почитувани пратеници, почитувани министри,

Еве, ние денеска расправаме за еден многу битен и важен закон, односно Закон што е еден од столбовите во судството. Сметам дека донесовме закони за општа управна постапка, за кривичната постапка и сега имаме Предлог за донесување на закон за парнична постапка, кој што е еден од столбовите во судството.

Сметам дека пред нас пратениците имаме еден од реформските проекти во правосудниот систем, а тоа е Предлогот за донесување на закон за парнична постапка кој е системски закон и што овде треба да го донесеме со двотретинско мнозинство во Парламентот. Тоа е добро што законот се носи во редовна постапка, поради што ќе можат да се произнесат сите заинтересирани субјекти со своивидувања и забелешки по овој закон како и голем број на пратеници, што впрочем тоа го докажаа и во досегашната расправа. Исто така, овој закон донесе многу расправа и интерес меѓу колегите пратеници кои го разгледувавме овој закон на комисиите.

Како пратеник, ќе ги изнесам своите забелешки во однос на овој закон и би почнал дека Законот за парнична постапка е донесен во 1998 година. Досегашната примена на Законот покажа одредени слабости врзани преку долготраење на постапките во судовите, со што се зголемува и бројот на предметите во судовите, за што впрочем зборуваше еден мој претходен колега.

Се создава неповолна слика со така голем број на прдмети за ефикасност на судството во оваа област. Се покажа дека одредени одредби странките злоупотребуваат со цел за одолговлекување на постапката, што е во спротивност со она што сакаме и се стремиме кон европските стандарди и меѓународното начело за судење во разумен рок, за што нешто повеќе ќе кажам подоцна.

Во рамките на севкупната реформа на судскиот систем, реформите во парничната постапка, како еден сегмент на таа реформа сеј во насока на обезбедување правни механизми што ќе обезбедат зголемување на ефикасноста на оваа постапка, а со тоа и зголемување на степенот на заштита на правата на граѓаните и другите правни субјекти во постапката.

Исто така, донесувањето на овој закон, како што спомна и министерот, е во тесна корелација со нашата основна цел, а тоа е членство во ЕУ, и НАТО, а со тоа во нашето национално законодавство да се вградат европските стандарди. Воедно, да извршиме и реформи во судството што е критикувано од сите во овој момент како неефикасно судство.

Сметам дека има уште еден основ за негово донесување и дека начелата врз основа на кои што се заснова Предлогот се во согласност со Уставот и правниот систем.

Во однос на потребата од донесување на законот, истакнаа и моите претходни колеги, сметам дека има потреба од донесување на Законот за парнична постапка, поради што говорев и претходно, а прд се поради тоа што досегашната примена на Законот покажа одредени слабости. Ќе потенцирам некои од тие слабости што ги имаше досегашниот Закон за парнична постапка.

Пред се, мислам на долгото траење на постапката, неефикасноста на судовите поради тоа, злоупотреба на одредени одредби од страна на странките, како што е институтот изземање, што ќе го земам како пример или институтот на мирување на постапката, проблемите што беа во врска со доставата и другите недостатоци што придонесува за неефикасноста на судството во парничната постапка.

Од овие причини сметам дека е оправдано донесување на нов закон за парнична постапка што ќе овозможи реформи во парничната постапка во насока на обезбедување на правни механизми што ќе овозможат зголемување на ефикасноста на судовите, а со тоа и зголемување на степенот на заштитата на правата на граѓаните и другите правни субјекти, како и што ќе се изврши усогласување со европските стандарди.

Сметам дека парничната постапка ќе потенцирам уште еднаш, е еден од столбовите во судството и поради тоа треба овој закон да биде квалитетен закон, што ќе биде во служба на судовите и на странките во парницата.

Новите законски решенија што се предлагаат во Предлогот за донесување, според мене ќе овозможат појасно разграничување и поставување на позицијата на судот од една страна и на странките во постапката од друга страна. Сметам дека ќе има повеќе ред и дисциплина во преземањето на парнични дејствија, а со тоа сметам дека ќе имаме и поефикасно судство. Но, наша задача како парламент и како пратеници е да донесуваме квалитетни закони, а примената и времето ќе покажат дали со донесувањето на овој и останатите закони ќе имаме ефикасно судство.

Во однос на предложениот закон, колегите пред мене дадоа свои забелешки и свои видувања, па и јас како пратеник ќе дадам некои забелешки, но не на сите, туку само на она што, според мене, е новина во законот е што ќе придонесе за негово

подобрување со цел да имаме поквалитетен закон. Тоа би било околу докажувањето, околу доставата, нешто за пресудувањето и нешто околу работните спорови во оваа постапка.

Предлогот за донесување на закон за парнична постапка е сложен и обемен закон. Содржи 476 членови. Со овој закон се определуваат правилата на постапката, врз основа на кои што судот расправа и одлучува за основните права и обврски на човекот и граѓаните, во споровите од лични, семејни односи, од работните односи, како и од имотните и другите граѓанско-правни односи на физичките и правните лица, освен ако некои од наведените спорови со посебен закон се ставени во надлежност на државен орган. Ова е сосема во ред и основна одредба на овој закон на што се темелат сите останати членови.

Би кажал нешто околу неколку одредби што се битни за мене, мислам и колегите ги коментираа, но и јас ќе ги искоментирам.

Една од тие одредби вели - Во парничната постапка судот одлучува во границите на барањата што се ставени во постапката. Странките можат слободно да располагаат со барањата што ги ставиле во текот на постапката. Во овие одредби е содржано начелото на диспозиција на странките, со што се определува дека судот е врзан за барањата на странките поставени во тужбеното барање и странките слободно можат да располагаат со барањата што ги ставиле во постапкаа.

Многу е битна една друга нова одредба за која што зборуваа и колегите, а тоа е оваа одредба и начелото за материјалната вистина. Одредбата гласи вака - Странките се должни да ги изнесат сите факти врз кои ги засноваат своите барања и да предложат докази со кои се утврдуваат тие факти. Во овој член, како што реков е содржано начелото на материјалната вистина.

За овој член сакам да го истакнам и своето видување и да дадам една позитивна оценка за оваа одредба.

Со оваа одредба направена е многу битна и радикална измена со што битно е променета улогата на судот и на странките во парничната постапка. Со оваа одредба ќе значи барање на вистината. Тоа е оставено на странките и тие ќе бидат должни да ги изнесат сите факти врз кои ги засновуваат сите барања и да предложат докази со кои се потврдуваат тие факти. Значи, предлагањето и изведувањето докази во судската постапка сега веќе ќе биде работа на странката, а не на судијата. Ова е добро решение и го оценувам позитивно бидејќи на овој начин

судијата ќе ја остварува својата примарна функција на разрешување на спорите и на пресудување.

Исто така и за една друга одредба ќе дадам свој коментар, кои факти ќе ги земе како докажани одлучува судот по свое убедување врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатите од целокупната постапка. Овде е содржано начелото на слободна оценка на доказите, според која судот по свое убедување одлучува кои факти ќе ги земе за докажани според мене ова е сосема во ред и ќе придонесе за напредок во парничната постапка.

Во законот во повеќе членови се предлага терминот “разумен рок”. Сметам дека овој термин “разумен рок” се среќава во многу членови во законот и мислам дека треба да го дефинираме, или вие како предлагачи и Владата попрецизно да се определи поимот “разумен рок”. Вака остава некоја дилема.

Во однос на составот на судот немам забелешки бидејќи тој е ист како и досега и се состои од еден судија како претседател и двајца судии поротници и судија поединец.

Имам една забелешка или дилема кај мене, а тоа е во врска со новината која е во законот. Тоа е што судија поединец може да суди спорови од имотно правни барања до износ од 600 илјади денари. Зошто и како е дојдена до овој износ не можам да видам во образложението и предлагам овој износ доколку е можно да го разгледате и да се зголеми на еден милион денари да одлучува судија поединец.

Во ставот 2 од членот 36 стои дека во текот на постапката странките можат да се спогодат имотно правните спорови да ги суди судија поединец без оглед на вредноста на спорот. Ако ова држи мислам дека треба да го имате во предвид.

Понатаму, во законот имаме нови решенија за дејствието за изземање, кое до сега беше злоупотребувано од странките. Ова дејство е изземено и обработено во Предлогот за донесување на законот за парнична постапка во членовите од 64 до 68. Овде се содржани нови решенија за изземањето и тоа на судија поротник, па дури и на записничар кога не можат да ја вршат функцијата односно кога тие самите треба да се изземат, односно кога странката сама бара изземање. Правилата како треба да се постапи во таков случај како и тоа кога барањето за изземање не е допуштено. Ако се допушти изземањето предвидени се и странките.

Би дал и неколку свои видувања во однос на ополномошниците. Законот содржи значајни новини во поглед на застапувањето на странките во постапката а со

цел да се постигне стручно и компетентно застапување пред судовите. Сосема ги поддржувам овие одредби во законот каде што се опфатени оплономошниците, членовите од 81 до 98 и мислам дека ќе ја надминеме дилемата и проблемите во судовите што досега можеше да биде скоро секој застапник.

Овде ќе кажам кои би биле тие. Се вели “странките можат да преземат дејствија во постапката лично или како полномошници”. Во законот е определено дека како полномошник на странката може да биде адвокат, лице дипломиран правник кое со странката е во работен однос и роднина по крв во прва линија (брат, сестра или брачен другар) кој е деловно способен.

На овој начин точно се определени кој може да биде полномошник, а секој друг кој ќе се јави судот нема да му дозволи да го застапува.

Една од битните новини која ја поздравувам е начинот на кој сега со новиот закон се регулира доставувањето на писмата и списите, што сметам дека ќе придонесе за поефикасна постапка.

Во законот е предвидено писмата да се доставуваат по пошта, преку службено лице на судот, непосредно во судот, преку нотар, што е една од новините, или на друг начин определен со закон.

Новина претставува и тоа што сега странката која е уредно поканета да присуствува на рочште, или пак е известена за преземање на одредени дејствија, а истата не се јави пред судот, или својот изостанок не го оправда сега веќе судот нема повеќе обврска да ја повикува. И ова ќе придонесе за забрзување на постапката.

Исто така една од причините за одолговлекувањето до сега на постапката беше минирање на постапката, а сега со новите одредби од членовите 202 до 206 повеќе не постои застарување на постапката, што мислам дека ќе придонесе за забрзување на постапката. И ова го оценувам како позитивно.

Многу колеги се задржаа на некои други прашања, а јас би дал уште две-три мои забелешки.

Во однос на одредбите за подготвување на главната расправа, за текот на главната расправа, донесување на пресудата, решението зборуваа колегите и нема што да кажам нешто посебно. Ги поддржувам тие измени и мислам дека ќе придонесат за поефикасно судство.

Во однос на редовните правни лекови, како што е правото на жалба немам забелешки, како и за вонредни правни лекови, ревизијата, за што еден колега спомна, исто така немам забелешки.

Сакам да нагласам една работа и една постапка која се води овде, а тоа е во однос на постапката за споровите од работни односи.

Сметам дека е добро и позитивно ги оценувам скратените рокови кои се предвидени во законот односно предвидени се куси рокови во постапката. Рокот за одговор на тужба е осум дена, а за спорови за престанок на работен однос рочиште за главна расправа мора да се одржи во рок од 30 дена. Исто така целокупната постапка мора да заврши во рок од шест месеци. Во постапката по жалба второстепениот суд е должен да донесе одлука во рок од 30 дена.

Сметам дека ова ќе придонесе за многубројни спорови во судовите. На овој начин ќе ја забрзаме постапката и ќе ги решаваме овие спорови многу побрзо и тоа се во интерес на граѓаните.

На крај сметам дека овие забелешки ќе ги имате во предвид како Влада и како министер како и останатите забелеки на колегите пратеници и ќе изготвите како Влада и како министер квалитетен Предлог на закон за парнична постапка со кој ќе се придонесе за поголема ефикасност во парничната постапка. Мислам дека со ова ќе ја зајакнеме и независноста на судството и ефикасноста во судството ќе ја подобриме.

Јас од овие причини го поддржувам Предлогот за донесување на закон за парнична постапка и ќе гласам за него.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Витановски.

Повелете госпоѓо Иванова имате збор.

ЦВЕТАНКА ИВАНОВА:

Ви благодарам господине претседател, господине министер, колеги пратеници,

Дозволете ми пред да го започнам мојот говор околу Предлогот за донесување на законот за парнична постапка да го честитам светскиот ден на човековите права, денеска е 10 декември, пред 56 години е донесена Универзалната декларација за човекови права и еве симболично придонес на Собранието на Република Македонија во остварувањето и демократизацијата во заштита на

загарантираните права и слободите на граѓаните нека биде утврдувањето на овој текст на закон односно Предлогот за донесување на овој закон, затоа што со овој закон практично ги уредуваме правилата на постапувањето на судот при остварување на загарантираните права на граѓаните со Уставот, меѓународните правни акти и со меѓународните договори и секако со нашите национални закони.

Почитувани колеги,

Како што кажавте овој закон е доста значаен закон во правниот поредок на Република Македонија и многу е значајно што со овој закон практично го заокружуваме и процесот на реформи во процесното законодавство во Република Македонија. Сакам да го искажам моето огромно задоволство што овој закон се донесува како нов закон, што се донесува во две фази, затоа што практично ние имаме суштинска и концепциска измена на вој закон. Затоа добро е што овој закон се донесува како интегрален текст, како нов закон, сигурно респектирајќи ги и уредувајќи ги досегашните добри решенија што ги имаше Законот за парнична постапка.

Задоволна сум исто така што имаше доста дискусии, затоа што само преку нашите дискусии тука и во работните тела ние практично го подобруваме текстот на законот, кој што е многу добар, меѓутоа по она правило дека ништо не е совршено сепак сметам дека преку нашите дискусии можеме да дадеме придонес за подобрување на текстот на законот, кој што ќе ни биде предложен.

Околу потребата за донесување на овој закон беа исажани причините и од страна на министерот и од страна на голем број на наши колеги кои што учествуваа во дискусијата, меѓутоа она што сакам посебно јас да го кажам е дека Законот за парнична постапка беше донесен 1998 година и практично овој закон беше само преземање на поранешниот Сојузен закон на СФРЈ и прилагодување во наши услови. Практично уште тогаш, придонесувањето на овој закон експертите, стручњаците, судиите кои што практично го применуваат овој закон укажаа дека ваков каков што е донесен Законот за парнична постапка 1998 година нас нема многу да ни служи, затоа што концепциски нас ни треба поинаков закон кој што практично ќе го изрази она што е инаугурирано во Уставот на Република Македонија, а тоа е граѓанското општество, пазарната економија, претприемаштвото, владеењето на правото и ефикасната заштита на човековите права. Навистина, практичната примена на вој закон ги покажа сите овие слабости кои што ги

потенцираа при донесувањето стручњаците. Сите овие слабости што ги имаше досегашниот закон за парнична постапка се реперкуираа преку долго траење на парничните постапки, со тоа зголемување, се повеќе натрупување на нерешените предмети во судовите, а со тоа се создаваше се повеќе слика на неефикасно судство со тоа што овој закон се оневозможуваше ефикасно судење во размен рок. Со тоа сигурно немавме ни ефикасна правна заштита на правата на граѓаните. Некои решенија, како што се изземањето, правото на странката да предлага нови докази, нови факти во сите стадиуми од постапката, потоа решението околу доставата, решението со кое што се овозможуваше мирување на постапката, па и непрецизните рокови околу изработката, објавувањето и доставувањето на пресудите, сето ова беа празнини односно овие широки решенија кои што беа предвидени со Законот за парнична постапка, постоечкиот, овозможуваа странките да ги злоупотребуваат своите права и со тоа ние да имаме неефикасна судска заштита и се на се неефикасно судство.

Согледувајќи ги сите овие слабости од Законот за парнична постапка донесен 1998 година Министерството сега ни нуди еден доста добро подготвен текст на закон, што сметам дека, следејќи ги дискусиите на сите колеги и од позицијата и од опозицијата можам слободно да оценам дека ние практично сите го поддржуваме донесувањето на овој закон и дека овој закон нуди доста добри решенија со кои што практично ние ќе имаме една современа брза економична и ефикасна судска постапка.

Меѓутоа, колеги пратеници не ми беше целта да земам збор за да кажам дека има потреба од донесување на овој закон и дека е добар предлогот што ни се нуди од страна на Министерството, туку да дадам свои мислења, сугестии и забелешки околу одделни решенија предложени со овој закон, со кој што јас или не се согласувам или пак мислам дека поинаку би требало да бидат регулирани.

Како што истакна, мислам и колегата Томиќ во својата дискусија ние практично со новината на одредбата од член 7 односно практично со бришењето на став 1 и став 3 од член 7, практично во целост се напушта веќе истражното начело и го прифаќаме начелото на слободна диспозиција на странките, односно практично го прифаќаме расправното начело, а со тоа и ги рedefинираме улогите и местото и положбата на судот и на странките во постапката. Практично сега и во теоријата досега тврдевме дека парницата е ствар, работа на странките кои што учествуваат во таа парница, практично сега ова и го потврдуваме затоа што веќе улогата на

судот во постапката не е да истражува, напротив товарот на докажување, на истражување веќе е на странките а судот е арбитер кој што треба да ја утврди вистината од предложените докази и да го примени материјалното право.

Меѓутоа колеги пратеници моја оценка е дека напуштањето на истражното начело е добро, меѓутоа сметам дека само со бришењето на овие одредби и недоследно понатаму дефинирање на работите кои што се поврзани со овие одредби не можеме да одиме така и затоа сметам дека неколку членови во законот не се усогласени со она што е концепција од новиот член 7 од предложениот закон.

Имено, тоа се однесува нва членот 208 став 2, каде што се предлага, се однесува на докажувањето, докажувањето ги опфаќа сите факти што се важни за донесување на одлука и став 2 “кои докази ќе се изведат заради утврдување на решителните факти решава судот”. Практично не сме при изработката или дефинирањето на овој став не се имале во предвид измените што сме ги направиле во новиот член 7, односно бришењето на став 1, бидејќи останува пак судот да решава кои докази и факти ќе ги изведе заради утврдување на решителните факти.

Предлагам ставот 2 на членот 208 да се дополни со тоа што истиот би гласел: “Кои од предложените докази од страна на странките ќе се изведат заради утврдување на решителни факти решава судот”. Значи предложените докази и факти се секогаш од страна на странките затоа што веќе судот нема обврска согласно старата одредба на ставот 3 член 7 да ги изведува сите докази за утврдување на материјалната вистина, туку ќе се раководи точно од предложените докази на странките кои што сега со новиот закон се предлага сите овие докази и факти да ги доставуваат до судот на подготвителното рочиште или доколку такво нема на првото рочиште за главна расправа.

Исто така имаме неусогласеност на член 7 и член 219 став 3. Овој член се однесува на прибавување на исправи, како доказ во парничната постапка. Таму во ставот 3 стои: “Ако исправата се наоѓа кај државен орган, организација или друга институција на која и е доверено вршење на јавно овластување и самата странка не може да издејствува исправа, да се предаде или прикаже, судот по службена должност ќе ја прибави оваа исправа”. Сметам дека оваа одредба не кореспондира со концептот од членот 7 и затоа зборот “службена” односно “службеното прибавување на истрагата” треба да биде на предлог на странките односно доколку

тоа го предложат странките. Сега зборувам за неусогласеност на членовите во законот со членот 7.

Исто така имаме неусогласеност на членот 274 со членот 7 од Законот каде во ставот 3, исто така, а тоа се однесува за поканата и за подготвителното каде во ставот 3 се вели “ако е потребно за подготвително рочиште да се прибават списи, исправи или предмети кои се наоѓаат кај организации (сметам дека зборот организации е несоодветен термин, треба да стои правни лица) на кои им е доверено вршење на јавно овластување претседателот на советот ќе нареди овие предмети односно исправи да се прибават навремено”. Повторно овде претседателот на Советот или судечкиот судија ако суди како судија поединец, би требало да нареди да се прибават овие исправи ако странките тоа го предложат.

Неусогласеност со членот 7 од предлогот имаме и на член 278, тоа е околу доказите. Овој член е исто така во делот на доказите каде, исто така кои од предлозите односно кои од доказите ќе одлучи судот, претседателот на Советот или судечкиот судија, да повика, повторно треба да биде врзано со предлог на странките.

И уште една неусогласеност на член 279 со членот 7 од предлогот. Сметам дека првиот став од членот 277 кој се однесува на вештачењето, би требало да се преформулира во смисла што судот ќе нема овластување да одлучува кои спорни факти треба да бидат утврдени со вештачење туку тоа треба да биде исто така врзано со предлог на странките во постапката.

Тоа беа мои забелешки околу концепциската недоследност на членови во Законот со членот 7 од Предлогот на законот.

Сега би сакала да дадам некои суштински забелешки.

Практично, ние со овој предлог го вградуваме стандардот, меѓународниот стандард, судење во разумен рок и тоа е утврдено во членот 10 став 1. Меѓутоа, колеги пратеници јас сметам дека со една гола декларација дека судот е должен да настојува постапката да се спроведе без одлагање или во разумен рок, нема да постигнеме многу нешта. Сигурно ќе ми укажете дека имаме утврдено прецисни рокови и кратки рокови, меѓутоа, сепак разумен рок, вака како што е даден е прешироко толкување. Тоа што за мене е разумен рок не значи дека може да биде и за друг разумен рок. Затоа сметам дека без дефинирање на тоа што е разумен рок, нема многу да постигнеме.

Имам забелешка на став 2 од член 10 каде се предвидени парични казни за правните лица и за физичките лица кои ќе ги злоупотребуваат своите права во постапката. Мојата забелешка е или моја дилема е дали не треба казните предвидени со ставот 2 на членот 10 да ги усогласиме со системот на казни што го градиме сега со кривичното законодавство и во Кривичниот закон и во Законот за прекршоци. Тука би имала уште една забелешка на ставот 2. Овој став 2 се предвидени казни за физичко лице, како странка, замешувач, одговорно лице и за правно лице. Би требало тука да се прецизира дека оваа казна се однесува на правното лице како странка или како замешувач, бидејќи во тоа својство во постапката правното лице би можело да се најде.

Имам, исто така забелешка на ставот 3 од членот 10 кој вели: “со парична казна од ставот 2 на овој член ќе се казни и застапникот, полномошникот или законскиот застапник, доколку е одговорен за злоупотреба на правата. Бидејќи во ставот 2 од членот 10 се предвидени парични казни за правни и за физички лица. Имаме две парични казни, едната е за физички лица, другата е за правни лица. Затоа треба да се прецизира една одредба, за парична казна од ставот 2 која се однесува на правните и на физичките лица, реков, бидејќи имаме два вида на казни од ставот 2 од членот 10.

Понатаму имам забелешка на членот 53 кој се однесува на надлежност по место во кое се наоѓа застапништвото на странското лице во Република Македонија. Сметам дека насловот и содржината на овој член не кореспондира и при изработката на текстот на законот треба да се води сметка за ова. И посебно зборот “овде”, а да појаснам заради јавноста. “Во споровите против физички или правни лица кои имаат седиште во странство, во поглед на обврските што се засновани во Република Македонија, или овде, мора да се исполнат”. Што значи тоа овде. Поимот “овде” да се прецизира при изработката на текстот на законот.

Исто така, со називот на законот треба да се усогласи и членот 56.

Значајна новина која јас особено ја поздравувам е можноста адвокатите како полномошници на странките, од страна на државните органи и правните лица што вршат јавни овластувања да бараат документи, списи и податоци кои се од значење и кои се од важност за водење на парничната постапка.

Имајќи го предвид целиот концепт на законот дека праткично ние го прифаќаме расправното начело и успешноста во парничната постапка зависи само од странките и дека странките се тие кои треба да предлагаат докази и факти за да

си го докажат своето побарување или право и дека судот веќе ќе го нема тоа право, бидејќи одредбата од членот 7 став 3 веќе е бришана. Сметам дека ова е одлично решение и ова решение го поздравувам. Меѓутоа, доколку не се предвиди обврска на државните органи да доставуваат вакви докази по барање на адвокатите како полномошници на странките и рокот во кој ќе треба овие државни органи и правни лица да ги доставуваат на адвокатите како полномошниците на странките, сите документи и списи кои се потребни за водење на постапката, сметам дека тоа би претставувало само гола декралација или голо право како што го викаме. Затоа сметам дека ова е одлично решение, меѓутоа треба да се дополни со одредба во која ќе се предвиди обврска за сите овие субјекти и рок за сите овие субјекти да ги доставуваат овие документи и списи.

Би сакала да го поздравам решението од членот 82 каде прецизно е дефинирано кој може да биде полномошник на странката. Забелешка на членот 87 на ставот 3 каде е предвидено адвокатот да го заменува адвокатски приправник кој е вработен кај него само во спорови пред првостепен суд, под услови по членот 83 од овој закон. За мене барем, можеби за другите колеги е јасно, не ми е јасно, дали адвокатскиот приправник ќе треба да ги исполнува и двата услови од членот 83, а тоа е положен правосуден испит и сигурно да е вработен, е предвидено во ставот 3 затоа што адвокатските приправници немаат положено правосуден испит. Затоа оваа одредба треба да се прецизира.

По однос на поднесоците, тоа е членот 99, одлично решение, меѓутоа би сакала да дадам еден мој придонес а тоа е на ставот 3. Во членот 99 од Предлогот е уредено што треба да содржи еден поднесок за да може судот да го смета уреден. Ставот 3 вели: "странката во поднесокот е должна да го наведе и својот единствен матичен број, даночен број, сметката ако ја има и банката во која е отворена сметката". Ова е одлично решение затоа што досега во пракса може да се води спор, да се добие спор, но поради тоа што не може да се добијат сите овие податоци кои се важни во постапката, подоцна за извршување, практично неможете да го остварите правото за кое сте воделе парнична постапка.

Во што е сега мојата забелешка? Наместо сметката, ако ја има и банката во која е отворена, би предложила да се додаде или борот "сметката" да се замени со зборовите: "сите сметки", затоа што знаеме дека правните лица, според новиот систем на платен промет имаат сметки во повеќе банки. Странката би можела да си ја исполни обврската само со давање на една сметка и за жал сигурно тоа ќе биде

таа сметка која е празна. Практично со ова ништо не сме постигнале. Затоа би требало ставот 3 да се дополни со тоа што ќе ги обврземе странките во поднесокот да ги наведат сите сметки што ги имаат во банките, каде што им се отворени. Тука можеби би требало да се предвиди и некоја казна за евентуално лажно, или непријавување на сите сметки, бидејќи на крајот на краиштата вие можете да завршите една парница и да бидете успешни, ама извршувањето после да ви стане ноќна мора.

Посебно сакам да го потенцирам решението од ставот 6 на членот 99 каде се предвидува поднесокот на адвокатот задолжително да содржи штембил од адвокатот и адвокатска маркичка, предвидена со посебен закон. Практично со ова решение во овој став предлагачот, Министерството за правда предвидува да донесе нов закон за адвокатска маркичка со кое, мое мислење е дека ќе се воведат ред, како во тоа кој кого и како застапува, тоа е од корист и за странките и ред во прибирањето на данокот и од оваа категорија на даночни обврзници. Моја препорака до Министерството е, веднаш по читањето во прва фаза на овој закон, напоредно да отпочне со регулирање на оваа област, како би можеле да воспоставиме ред во собирањето на данокот од вршењето и на оваа категорија на дејност.

Понатаму, имам забелешка на членот 103. Во членот 103 се предвидени казни за навреда на судот, на странка, или учесник во постапката. Во ставот 3 е предвидено, ако лицето кое е парично казнето и не може да ја плати таа казна, паричната казна ќе се замени со казна затвор, чие траење го одмерува судот. Мое мислење е дека тука треба да се предвидат и критериуми по кои паричната казна ќе се заменува со затвор.

Сега имам дилема по однос на трошоците на постапката, трошоците на парничната постапка. Утврдено е што претставува трошоци на парнична постапка во член 146 и се наведени субјектите на кои им следуваат трошоци од постапката. Меѓутоа, моја дилема е неznam дали сум во право, бидејќи согласно член 82 со кој е утврдено кој може да биде полномошник на странката, дадено е право да биде полномошник и лице кое е вработено кај правното лице, а кое е дипломиран правник. Дали тука не треба да се размисли, на овие лица да им следува награда, односно трошоци на постапката. Тоа е како дилема. Незнам дали имам право, меѓутоа, дава можност околу тоа да се размисли.

Имам сериозна забелешка на член 195 каде се регулира учеството на јавниот обвинител во парничната постапка. Сериозно е за размислување ако имаме предвид

дека предлагачот се определил да нема барање за заштита, како вонреден правен лек, барање на заштита на законитоста, бидејќи јавниот обвинител не треба да се меша, такво е образложението во овие постапки. Сега кај мене отвори една дилема, зошто пак сега во членот 195 се регулира учеството на јавниот обвинител. За да го образложам моето мислење би го прочитала овој член кој вели: “Ако постои основано сомневање дека една или обете странки ги корстат своите права во постапката за да ги избегнат финансиските обврски спрема државата, или да ја оневозможат примената на присилните одредби од меѓународен договор, надлежниот јавен обвинител има право да учествува во парницата”.

Почитувани колеги, доколку се работи за избегнување на финансиски обврски, тоа се имотни права и интереси на државата. Имотните права и интереси на државата ги штити јавниот правобранител. Значи, тука отпаѓа можноста по овој основ да учествува јавниот обвинител во постапката. Ако се однесува пак за злоупотреба, тогаш јавниот обвинител ќе си покрене друга постапка за заштита на овие интереси и права на државата. Сметам дека јавниот обвинител не треба да учествува во парниците, а може да се даде обврска, да кажеме на судот, доколку има такво сомневање дека се избегнуваат финансиски обврски, да биде известен јавниот обвинител со цел да покрене постапка, согласно неговите законски овластувања.

Сега ова што ќе го кажам е од технички карактер. Член 255 став 2 по се изгледа по грешка е повикувањето, предлагачот сигурно тоа ќе го има предвид при изработката на текстот на законот.

Членот 351 се однесува на постапка по жалба и во ставот 1 се вели кога списите по жалба ќе пристигнат до второстепениот суд ќе се одреди судија известител. Сметам дека тука треба да се прецизира кој ќе го одредува судијата известител да постапува по жалбите.

Мене ми беше недоволно прецизна одредбата во членот 365. Тоа е една новина каде што се дава можност првостепениот суд да го враќа предметот или да предлага донесување на одлука од страна на второстепениот суд доколку второстепениот суд пропуштил да одлучи во поглед на сите делови на пресудата. На таа одредба имам забелешка од технички карактер на ставот 2 и на ставот 4 и да не елаборирам, мислам дека треба при изготвување на текстот на законот предлагачот да ја допрецизира и уреди оваа одредба.

Би сакала да се задржам на забелешката на колегата Ефтим Манев и да ви кажам искрено, сега ми даде идеја да размислам и мислам дека неговиот предлог второстепениот суд секогаш да одлучува по жалба мериторно можеби заслужува внимание. Ако сите докази и факти се предлагаат за подготвителното рочиште или на првото рочиште за главна расправа и понатаму веќе немате можност да поднесувате нови докази и нови факти и ако веќе ги имате сите докази и факти, врз основа на тие докази и факти се утврдува материјалната вистина, мислам дека би требало да се подзамислиме ако второстепениот суд ги има сите докази и сите факти, ако понатаму веќе не можеме да предлагаме нови докази и факти, дали не држи навистина, барем во одреден број на случаи или да се прецизира за кои случаи само не може мериторно да одлучува. Ова се е во функција на ефикасност и посебно на економичност на постапката.

Сега, колеги, јас би сакала да искажам една моја дилема околу вонредните правни лекови. Начелно да кажам за мене оправдано е напуштање на институтот “Барање за заштита на законитоста” од причини наведени во образложението од страна на предлагачот и сметам дека навистина не е потребно јавниот обвинител да се меша во работи кои се само во интерес на странки и во постапка која е веќе завршена. Меѓутоа, имам една дилема: дали вака како што сите викаме во состојба во каква што ни е судството и сеуште не ни се отпочнати практично вистинските структурни реформи во судството, дали не би требало да се подзамисли за еден преоден период, да немаме ефикасна заштита на правата на граѓаните, затоа што и намалувањето на 600 илјади денари вредност на спорот, основ за поднесување на ревизија, според бројот на предметите кои се во судовите мислам дека имаме многу предмети кои се под 600 илјади денари вредност и да не добиеме контра ефект, имајќи предвид во која состојба се наоѓа судството. Велиме ни треба реформа, ако ни треба реформа значи нешто се случува таму и треба да реформираме. Затоа, мое мислење е сега дека би требало да се изнајде некој преоден период овој рок за барање на заштита на законитоста како вонреден правен лек, да се остави еден преоден период да го имаме и подоцна кога ќе постигнеме структурни реформи или реформи во судството на едно завидно ниво, каде што ќе може и двостепеност на постапката да гарантира ефикасна заштита на правата на граѓаните, тогаш да го бришеме ова како вонреден правен лек.

На крајот, во преодните и завршните одредби, членот 473 и 474 би требало да го врземе важењето на одредбите со денот на отпочнувањето на примената на

законот, зашто имаме одложена примена, не да го врзуваме со денот на влегување во сила, затоа што може да се случи да настане правен вакуум.

Еве, колеги пратеници, накусо ова беа моите забелешки.

Го подржувам законот. Уште еднаш сакам да потенцирам, имаме извршен Предлог на закон и доколку бидат вградени сите овие наши забелешки како од собраниските тела, така и од дискусиите на пратениците, сигурно дека ќе има и од јавноста, сега овој закон ќе се објави во јавноста преку медиумите, имаме современа, брза, ефикасна и економична парнична постапка, секако ако овозможиме услови доследно да се почитуваат овие предложени одредби.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Госпоѓо Лалчевска, имате реплика, имате три минути.

РИСТАНА ЛАЛЧЕВСКА:

Благодарам г-дине претседателе.

Со сиот респект кон колешката Цветанка Иванова, која навистина даде одлични предлози кои можат да се вградат во законот и укажа на сето она што е добро во Предлогот, јас би сакала да изнесам една различност или да реплицирам на едно искажување околу членот 38. Вие предложивте дека странката во поднесокот е должна да го наведе својот единствен матичен број, својот даночен број и овде стои “сметка” ако има во банката, вие предлагате сите сметки кои ги има. Јас разбираам дека вашиот предлог беше даден во функција на брзо и ефикасно извршување на правосилните пресуди, во кои има парични побарувања и сето тоа во функција на ефикасно постапување, меѓутоа, вие заборавате на еден факт: сметката на странката има одредена приватност, значи тоа не е нешто што е јавно. А поднесокот во кој се дава, се бараат овие податоци, писмено се доставува до судот и јас мислам дека со тоа ја нарушуваме приватноста на сметките. Јас сум за брзо и ефикасно судство, меѓутоа, треба да знаеме до каде можеме да навлеземе во приватноста. Правните лица имаат свој даночен број и преку даночниот број многу лесно можете да дојдете до сметките на правното лице, меѓутоа, многу е почувствителна работата кај физичките лица кои можат да имаат и повеќе сметки во различни банки и навистина не можеме со императивна норма да му наложиме во писмен поднесок да ги даде сите сметки со кои располага во банката, затоа што со

тоа длабоко навлегуваме во приватноста на сметките на физичкото лице. Меѓу другото, ако така направиме, тогаш нашите извршители кои неодамна ги внесовме во законот ќе останат без работа.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Кој член беше тоа? Јас го отворив тоа, не е тој член. Кој член беше? Членот 99. Но содржината, во ред...

Повелете.

Првпат отворив да видам и не е тој член.

Повелете госпоѓо Иванова.

ЦВЕТАНКА ИВАНОВА:

Вред, секако дека со различни мислења и аргументирано се градат ставови. Меѓутоа, јас не би се согласила почитувана колешке, затоа што давањето на бројот на сметката и депонентот не се открива ништо, сметката сепак е тајна во банката, меѓутоа, тоа е услов или основ, услов за да можете после да си го извршите своето побарување, ако евентуално успеете во парничната постапка. Тука нема никакво откривање на тајна.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам.

Господине Караџоски, имате збор.

ЖАРКО КАРАЏОСКИ:

Благодарам.

Почитуван претседателе, колеги пратеници,

Најнапред морам да кажам дека ме радува фактот што овој закон заслужува толкаво внимание и што по овој закон пратениците земаа учество со свои дискусии, каде навистина се потенцира дека заслужува внимание и дека за вакви сериозни закони навистина треба и сериозни дискусии. Кажано конкретно, токму овој дом да заличи на законодавен како што е редот и местото, поточно да дојдеме до констатација дека во Собранието на Република Македонија се донесуваат и закони, а не само политички одлуки.

Слушајќи ги колегите до сега, можам да се послужам со последната реченица на колешката: законот е изврсен, ама доколку ги прифатите заклучоците ќе биде одличен. Разлика меѓу изврсен и одличен не гледам.

Меѓутоа, нешто друго ми остава впечаток. И покрај тоа што законот е извршен, слушнав многу забелешки и од колешката, меѓута, и од колегите, што во основа ме зачудува. Значи, ако е нешто изврсно, зошто толку забелешки има.

(Претседателот излегува од салата, а на претседавачкото место седнува потпретседателот Слободан Најдовски).

Ако е нешто кратко кажано во 40 минути, пак од нив 90% беа забелешки, тогаш не ја гледам логиката каде е законот извршен. Меѓутоа, дојдов до впечаток и констатација дека благодарение на толку забелешки, колешке, кои ги слушав од позицијата, значи не ме чуди што не е министерот во новиот состав на Владата, така испаѓа, иако јас не би се согласил со тоа. Еве, почитуван министре, јас сум претставник на опозицијата и ќе ви кажам веднаш на почетокот јас немам толку забелешки.

Сакам да кажам и друго. Ако нешто оваа Влада доставила до Собранието добро и ако нешто оваа Влада работела добро, тоа е делот на Министерството за правда. Сум кажал повеќе пати, кажувам и сега. Некој ќе се праша зошто. Затоа што, почитувани колеги, овој закон што денес го разгледуваме е еден од последните од она што се нарекува реформа. Реформа во смисла на законска реформа во делот на судската власт. Она што повеќе години и како Собрание и како разни влади се декларираме дека мора да се зафатиме со тој најтежок проблем, конечно и поради притисок на јавноста, можеби и поради притисок на меѓународниот фактор, поради сите оние забелешки кои доаѓаат овде до нас, поради недостигот на странски инвестиции за кои велите дека главната причина можеби лежи во судските постапки и нивната спорост, голем број нерешени предмети, одамна требаше да се зафатиме со реформи во тој дел за да дојдеме до прецизни закони, за да дојдеме до позиција која ќе ни отвори простор за сите овие аномалии да ги елиминираме. Затоа потенцирам дека законот за процесна постапка кој сега ни се нуди е еден од последните кој во текот на мандатот, зборувам за оваа Влада, го имаме на дневен ред. Да ве потсетам, претходно беше Законот за извршна постапка, Законот за кривична постапка, беше Кривичниот закон и сето тоа - нели, министре - е во делот на Министерството за правда како иницијатор, а како предлагач Владата на Република Македонија. И за претходните закони и за овој закон ќе кажам дека е добар закон. Значи, неспорно еден ваков труд доставен со 477 члена - ако следи претседателот ќе види дека нема 477 члена туку 476, со образложение кое упатува во оној дел што значи овој закон што се нуди, што се напушта, кажува дека тоа е

сериозен пристап и нормално патоказ за кој ние како пратеници овде треба да разговараме и треба да гласаме.

Овој закон не го гледам изолирано од сето она што до сега како реформа на судската власт и на законите од таа област ни се нудеше, туку како една логичка последица на сето она што веќе Министерството за правда го отпочна со другите процеси, но и го најави во сопствената стратегија. Само да ве потсетам почитувани колеги, Министерството за правда изготви своја стратегија, ми се чини дека е за 2002 година, во која зема обврска до Собранието на Република Македонија да изготви еден пакет на закони кои значат сериозна реформа во судството. Ова е само еден сегмент, веќе претходно нешто направивме, а нормално е дека ќе следат и некои други работи. Тука не можеме а да не прозбориме отворено, не можеме а да не кажеме дека сигурно за тоа заслугата лежи во комплетното Министерство, но и во министерот за правда. Можеби не е тема сега тоа да го дискутирам, но јас направив само една мала дигресија, значи ме чуди зошто во идниот состав на Владата г-динот Иџет Мемети не е спомнат. Но, тоа е проблем кој ќе го кажат или ќе го кажуваме на наредната седница.

Овој закон ни се нуди како прва фаза. Значи овде станува збор за Предлог за донесување на закон, што значи дека треба да дискутираме и да расправаме околу тоа дали, како основно прашање, имаме потреба од донесување на закон за процесна постапка. Сега некој ќе рече, па зошто ние, нели имаме Закон за процесна постапка, или можеме да направиме измени и некакви додавања. Но прашањето е зошто, или што е спорно а што неспорно при неговото предлагање. Мене ме радува што се појде со комплетен закон, значи не се појде со измени и дополнувања, иако можеше да се направат. Ме радува значи што се оди со нов закон и ме радува што веројатно министерот ги испочитува оние неколку забелешки што ги имав како пратеник во одредени законски проекти, каде што одевме со измени и дополнувања, па на наша забелешка тоа го прифати министерот и сега добиваме целосен преглед што е она што се нуди за да можеме навистина целосно да се осврнеме на сето она што значи новина.

Зошто нов закон за процесна постапка? Мора да потенцираме и тука да бидеме отворени, значи зошто мораше, кажано поинаку, реформа во овој дел. Секаде стои генералната забелешка дека решавањето на споровите во судството е споро.

Секаде стои забелешката и во Законот за извршна постапка и во Законот за кривична постапка и за овој, имаме и во Законот за прекршоци стои општата констатација дека главната мотивираност на Министерството за правда за да се зафати со сериозен проект на реформи е токму споротста, односно долгото влечење, или нерегулирање и не решавање на спорите. И нормално ако ние сме направиле измени, сме донеле нови закони во делот на прекршоци, во делот на кривичната материја, во делот на извршната постапка, нормално и неопходно е потребно да се зафати со рез и во Законот за процесна постапка. Дури можам да кажам дека и редоследот по кој што се зафати, значи се почна со прекршоците, со кривичната материја, дојдовме до извршната, па сега до процесна, дури мислам дека тоа е правилен редослед, затоа што сепак најсериозниот дел за внимателно изготвување на еден закон е токму Законот за процесна постапка. Тоа е Законот кој што најчесто се применува и тоа се овие постапки кои што се најмногубројни во судската хиерархија. Главниот мотив е долгото решавање, односно нерешавање на она што значи постапка во парницата.

Во Предлогот за донесување на закон ни се понудени и статистички податоци кои навистина заслужуваат внимание кога треба да се дискутира за да се дојде до констатација дека овој Закон има неопходна потреба од донесување заради проблемот со решавањето на спорите и тоа без разлика што нас ни е доставено да го прочитаме, заради запознавање на пошироката јавност јас само би напомнал неколку кои што се овде наведени, кои се битни во секој случај битни се од неколку аспекти. Значи според 2003 година како што стои во образложението во работа биле вкупно 63.275 предмети. Значи, не е мала бројка, туку тоа е огромна бројка од кои решени се вкупно 34.306 предмети, или 54% што значи тука некаде на половина. А нерешени останале 28.000, биле околу 45,8%. Да не читам понатаму колку се тоа стопански спорови итн, затоа што тоа и не е толку битно. Меѓутоа битен е овој податок. Значи, од вкупниот број предмети во 2003 година решени се само 50%. Јас мислам дека тој процент е многу сериозен. Сериозно е наметнувањето на прашањето дека кога половина од предметите не се решени значи нешто мора да се превземе. И нормално дека тоа било иницијативна каписла Министерството за правда како овластен иницијатор во овој случај да преземе нешто во смисла на тоа тој процент сигурно да се намали, или дај боже да дојдеме до процент на реализација до 100% што би било во секој случај идеална работа. И сега тука тргнавме, поточно предлагачот тргнува од два моменти, или вината во тие 50%

нереализирани, односно нерешени предмети е субјективна , значи на судиите кои што споро работат, нестручно работат, несовесно работат, или е пак вината во законската материја. Она што имаме прилика да го видиме во континуитет, значи со предлагањето на законите дојдовме до констатација дека вината е една и друга. Меѓутоа, битно е по мое мислење и по мислење на Владата дека има голем број на недостатоци во самата законска регулатива кои даваат овластувања за да дојде до субјективни причини, односно начин на кој што тоа од разни причини ќе се одлага, или нема да се решава. И заради тоа почитувани колеги како една од главните причини според мене, но и според Владата за предлагање на еден ваков закон е тоа што треба да се реши материјата во смисла на тоа да дојдеме до поефикасни судски постапки особено во делот на граѓанските парници.

Втората работа, ние мора да одиме онаму каде што сме се декларирале , мора нашето законодавство да го прилагодуваме со Законодавството на Меѓународната заедница, затоа што таму го трасираме патот и мора европските конвенции да ги инкорпорираме и во нашите закони како што е тоа направен случај и во овој закон со една новина која се внесува, тоа е каде што одлуките на Европскиот суд за човекови права да се земат како можност за повторување на постапката. Тоа е новината и тоа доста сериозна новина и мислам дека е паметна и добра и мислам дека тоа е патоказот каде што треба да се движиме.

Почитувани колеги, почитуван министре и покрај тоа што законот е обемен , одзема многу време за читање , тоа е факт, се потрудив колку што можам да го прочитам, да навлезам во некоја материја за која што би можел да кажам нешто. Сметам дека законот за процесна постапка кој што се нуди има доста , доста новини. Меѓутоа, не ми е толку битно дали новините се во квантитативна бројка голем број, туку многу е битно дали тие новини се значајни. Мене ме радува што Министерството за правда тргнало од позиција да донесе значајни новини, новина која што ќе претставува навистина не само ново решение, туку и решение на проблемот кој што постои. И тука нема да одам по редослед, можеби ќе ги мешам работите, нема да одам по членови, затоа што тоа право да ги анализирам член по член, ќе го задржам во онаа фаза кога ќе дојде предлог на закон и затоа што мислам дека тука би требало да се повторувам со многу колеги. Но, би одел генерално.

Прво, апсолутно се сложувам, еве за разлика од колешката, апсолутно се сложувам со тоа што вонредните правни лекови се елиминира барањето за заштита

на законитост. Дури сум на мислење дека не треба никаков преоден период, туку напротив онака како што е регулирано, така и да остане. Зошто не сум за преодни периоди, значи сега дајте со овој закон да го укинеме барањето за заштита на законитост како вонреден правен лек, но да оставиме период извесно време да се применува, а потоа да престане. Јас не сум за такви решенија, туку веднаш како законот стапува во сила, така тоа и да отпадне. Ќе ви кажам зошто. Значи, не би сакал да ги читам оние статистички податоци кои што се наведени во самото образложение каде што читајќи ги нив е апсолутно оправдано зошто таа мерка, односно тој правен лек треба да отпадне. И ништо нема да се постигне доколку се даде некаков преоден рок, туку само некое одлагање на проблемите. Јас сум за, ако правиме реформа, ја правиме сега веднаш и веднаш со правно дејство. Секое одлагање не е реформа, секое решение со одложен услов исто така не е решение. Еднаш треба да преболиме некои работи, тоа да го направиме со време за да помалку не боли.

Институтот мирување на постапка. Се прашував уште на почеток кога го видов законот и нормано кога го читав, дали во тој дел Владата ќе се заземе со некакво решение затоа што ако е тоа основна интенција да имаме поефикасни и побрзи решавања на предметите, навистина Институтот мирување на постапката беше еден од најпроблематичните. Може постапката да мирува толку рокови, тоа беше предвидено во разни рокови, меѓутоа кога ќе отпочне, како ќе отпочне сето тоа придонесуваше голем број предмети да стојат во фиока и да се водат како нерешени. Но, доведуваше и до позиција на разни субјективности кои што, дали странките, дали судиите го користат за одредени работи кои што не се цел на овој закон. И тука се прашувам дали Владата тоа го воочува и дали Институтот мирување на постапката ќе биде укинат, или можеби изменет и морам да кажам дека ме радува што е укинат. Затоа што еден голем дел, еден голем проблем во смисла на поефикасно судење, поекономично судење, побрзо решавање на предметите со тој проблем е решен.

Почитуван министре, јас би сакал овде и од мое име, овој пат сега нема да речам како пратеник Жарко Караџоски, туку како адвокат Жарко Караџоски и во име на адвокатите да ви се заблагодарам со тоа што сметам дека тоа е можеби ваша залуга, еве да не речам на целото министерство што конечно се најде формула и решение да се регулира делот во полномошниците, односно кој може да биде полномошник во законот за процесна постапка, тоа се членовите 81 и натаму. И

морам да кажам дека според мене еден од најзначајните и според моите колеги е членот 82 со кој што член, морам да го прочитам: “ полномошник на странката може да биде адвокат, лице дипломиран правник кој со странката е во работен однос што е доста значајно, роднина по крв во права линија, брат, сестра, или брачен другар итн.”.

И ставот два е интересен, ако како полномошник се јавува лице кое не може да биде полномошник согласно одредбите на овој член, судот на тоа лице ќе му оневозможи понатамошно застапување и за тоа ќе ја извести странката. Тоа е суштината многу битна. Ние сме сведоци и јас лично кога работев како адвокат, што значи нестручно водење на постапка, или што значи нестручно застапување на странки. Ние во судските постапки, особено во овие граѓански имавме шаренило од полномошници. Буквално секој можеше да биде полномошник и никогаш не можевме тој начин да го спречиме, едно време со кривично дело надриписарство, па потоа се укина . Во никој случај не можевме да му го најдеме местото на адвокатската професија согласно Уставот кој му е дадена. Се правеа неколку обиди во Законот за адвокатура, главниот проблем според мене беше оној дел во кривичната кој што веќе е регулиран и најглавниот Закон за процесна постапка за кого што очекував, да бидам искрен имав и разговори со министерот каде што сугерирав ова да биде вметнато, сигурно дека Адвокатската комора го правела тоа со кое што сметам дека конечно со ваква одредба е задоволена уставната категорија на тоа дека адвокатурата е јавна служба единствено овластена да дава правна помош. Но, тоа не се добива само тоа што сега адвокатите на некој начин ќе бидат заштитени од надриписари и од разни други, туку се добива и многу во поглед на стручното но и ефикасното завршување на самата постапка. Не е исто стручно лице да е полномошник на странка и нестручно. Не е исто судот да мора да ја подучува странката затоа што е неука, кога имате стручно лице нема потреба да го подучувате затоа што за тоа некој друг троши некаде на друго место време. Дури и одредбата која аналогно на овој член вели, дека судот е должен да ја подучува неуката странка, овој пат отпаѓа и тоа е добро решение, затоа што нема што да се подучуваме кога постојат стручњаци за таа работа. Решението дека само дипломиран правник може да биде покрај адвокатот е исто така добро решение. Ме радува што се ставила реченица: “кој е во редовен работен однос”. Затоа што многу пати ни се случило во редовен работен однос кај субјектот кого го застапува, што е многу битна работа, затоа што ние имаме многу честа пракса, многу дипломирани

правници со положен правосуден испит да изиграваат адвокати и да работат за застапување , нормално со надомест преку разни агенции, преку разни нивни форми и да се направи една шаренијада за која што адвокатурата како уставна категорија трпеше во цело ова време. Поткрепа на овој член е членот 99 на кој се повикаа повеќе колеги каде што одредбата во членот 99 последниот став во кој што се зборува дека поднесокот од адвокат задолжително содржи штембил од адвокат и адвокатска маркичка предвидено со посебен закон. Мислам дека тоа е одлично решение. Знаам дека и јас како адвокат но и Адвокатската комора се залагаше за тоа, затоа што не само што ќе се стави ред кој може да биде застапник и полномошник, но ќе се стави ред и во самата адвокатска професија, затоа што и меѓу нив постојат некои што работат како што треба, некои што работат како што не треба, односно надвор од оние прописи каде што треба да се стави штембил, за да се прикријат трошоци итн. Но, и покрај тоа што добива адвокатот, добива граѓанинот, добива и државата, затоа што преку маркичките и преку штембилот секоја инспекција, секоја финансиска контрола многу лесно може да утврди колку поднесоци се направени, колку жалби, колку тужби и точно да се знае, се евидентира колку адвокатот приходувал и колку треба да плати данок. Тоа ме радува, затоа што конечно после подолг период , да не речам лобирање, туку подолг период на забелешки, или дискусии во професијата на адвокатите конечно се најде местото да се примени оваа одредба. Сега аналогно на таа одредба , да речеме ако адвокатите се задолжени преку штембилот, потписот итн, да бидат евидентирани при плаќањето на данок , добра е одредбата во која што се става дека и физичките лица треба да имаат комплетни генералии по кои ќе се види сметка, разни сметки . Подржувам она што колешката го рече, повеќе сметки итн. за да не ни се најде оној проблем, повторно ќе кажам од тројна корист како за граѓанинот, така за судот, но и за државата, затоа што ќе ги знае точно сметките, дали има таму пари за да може да си ги наплати трошоците. Значи, кога имаме одредби со кои не губи никој, а добиваат сите, мислам нема логика да ги критикуваме и нема логика на таквите решенија да даваме , односно да не даваме подршка.

Кај членот 83 би сакал само како размислување . Во него стои дека, ако вредноста на предметот на спорот преминува еден милион денари, полномошник на правното лице може да биде лице кое е дипломиран правник со положен правосуден испит кој е во редовен работен однос со правното лице. Јас ја разборам која е интенцијата , тоа е нешто слично на она што досега го имавме дека за одредена

поголема вредност, сепак треба поголема стручност, а за поголема стручност треба положен правосуден испит. Меѓутоа, мене ми се јавува една дилема која во пракса беше применувана, што ако во правното лице немаме во редовен радовен однос лице кое што не е со правосуден испит, дали треба, сега тоа е мое размислување, дали треба како став 2 да се додаде дека во тој случај овластен застапник ќе биде само адвокат, или останува да се повикуваме на член 82. Ако е интенцијата да се повикаме на член 82, значи не е на одмет, меѓутоа не е на одмет и да се прецизира во став 2 со една реченица за да не создава нејасноти. Тоа е кога сме кај адвокатите, односно кај полномошниците значајна новина која сакав да ја истакнам, кажав во чие име.

Почитувани колеги, дозволете да ви кажам во кратки црти, ќе се трудам колку што можам да бидат пократки. Што се ни се нуди како новина. Значи, со овој закон се зафаќа во делот, еве да почнеме од товарот на докажувањето во самата процесна постапка. Значи, една од најбитните, суштината во самата постапка е докажувањето, преку добро докажување, преку изнесување на вистинските факти и докази доаѓаме и до вистината, или до реалната пресуда. Начинот на кој досега беше регулиран товарот на докажувањето навистина покажуваше слабости, затоа што главниот медијатор во целата таа работа беше судијата, а пак главниот проблем во целата работа беше што тој товар на докажување, односно самата постапка на докажување можеше да се влече до недоглед. Ќе поднесам тужба, ќе кажам во тужбата дека постојат индиции, или докази, но нема да ги приложам, па ќе ги дадам во текот на постапката, па ќе продолжам и понатаму во постапката со предлагање нови и нови докази. Сето тоа не се правеше, во најголем дел не се правеше заради тоа да се дојде до вистината, туку се правеше за да се одолговлече постапката.

Решенијата кои што сега ги нуди овој закон тоа е да товарот на докажувањето биде на странките да при поднесувањето на иницијативата за поведување на процесна постапка бидат приложени сите докази и факти, е го скратува односно го оневозможува оној дел што значи злоупотреба. Значи, начелна концентрација за сите докази од самиот почеток. И тоа е добро решение. Со тоа што тужителот пак се обврзува да ги достави сите факти и докази, добро ќе се замисли секој еден кој што сака да поднесе тужба, дали тужбата е поднесена со цел да дојде до вистинско решение или пак тужбата е поднесена само за да се избегнат одредени

работи или да се каже дека се повело постапка и да се одоговлекуваат и да доаѓаме во ситуацији во какви што доаѓавме досега.

Делот во кој што се зборува за нови факти, нови докази дека не можат се изнесуваат во постапката по жалба, според мене е добро решение. Кога странките се обврзани во самата постапка да ги изнесат сите докази уште при самото поведување на постапката, затоа постои подготвително рочиште, затоа постои тужба, затоа постои главно рочиште, затоа постои доказна постапка која е максимално разработена во овој закон на многу добар начин, за да се завршува во самата таа првостепенa постапка. И ако таа постапка се води така како што треба, како што е сега регулирано во овој закон, бидете сигурни дека постапките ќе завршуваат уште во првостепената постапка со одлуки кои што ќе бидат мериторни и ќе бидат одржани.

Се поставува прашањето и ако погледаме статистички буквално не постоеше пресуда која не е обжалена. Јас разбираам дека правото на жалба е уставна категорија и дека секој го има тоа право. Меѓутоа, уставната категорија право на жалба не ви дава за право да ја поднесувате бланко. Значи, покрај оние три суштествени работи, поточно причини за кои што може да се истакне жалба, суштинска повреда на постапката, погрешна примена на материјалот, материјалното право, погрешно утврдена фактичка состојба, можноста во изнесувањето на нови факти и нови докази даваше право секој еден, жалител така да кажам, наведе разни причини како нови факти и нови докази, за да може цело време да се одоговлекува или да дојдеме во заблуда, поради тие факти и нови докази, обично ни се повторуваат постапките, па имавме повторно судење во првостепениот суд итн, влечено со години, како шт крај немаше. Ни се случувало да имаме дела кои траат со години. Јас имам еден податок дека една граѓанска пресуда траела скоро цели, односно конечниот исход траел цели 50 години. Тогаш, како сакаме да градиме навистина правна држава кога предмет се решава 50 години во милион пати, да не речам, па и повеќе разни нови факти, разни нови докази, укинување, па враќање на првостепениот суд итн.

Во контекст на тоа значајната новина која морам да ја истакнам овде е тоа што овој пат овој закон нуди решение, кое според мене, е доста добро. Доколку се случи повисокиот суд, поточно Апелациониот суд еднаш ја врати пресудата на преиспитување и ако повторно се врати или тоа се повторува, да одлучи мериторно. Мислам дека со тоа се завршува и се става точка на она што значи бесконечно

враќање на пресудите. Во пракса имате случаи една пресуда 10 или 12 пати, па ако не и повеќе вратена од страна на Апелациониот суд на доразгледување кај првостепениот со разни, разни наводи, кои што првостепениот суд треба да ги преиспита. Но, тоа чини години, тоа чини пари, тоа значи трошоци, значи и нерви, значи и нервоза и значи несигурност во правниот систем. Значи и една друга работа. Апелациониот суд се сведе, буквално ако земеме во проценти, се сведе на суд кој само враќа. Ќе најде некоја забелешка, ќе го врати и нека се мачи првостепениот суд. Со оваа новина ну даваме обврски и на Апелациониот суд и тој мериторно нека суди. Нека го отворат и тие законот, нека ги прочитаат и тие материјалните докази што ги имаат и нека соберат храброст и нека решат. Тоа можеа да го прават и досега, меѓутоа не го правеа, затоа што не постоеше законска обврска која би ги терала на тоа. Но, со ова мислам дека тука многу, многу ќе се добие во време и во она што значи ефикасно работење. Вреди да се размисли и онаа можност која ја истакна и колегата Ефтим Манев и колешката Цветанка дали треба да се чека еднаш да се врати или тоа одма да се пресече со мериторна одлука. Тоа вреди да се размисли, иако за мене се прифатливи и ова што се нуди овде. Сепак, е исчекор. Да не зборува, почитувани колеги што значи доставата, со какви се маки и проблеми се среќава судската постапка, заради тој институт на доставување на списите. Предлагачот се труди навистина да најде идеално решение. Нема идеално решение. Ниту го имаме во извршната, ниту овде идеално решение. Разбирам дека тоа е поради, пред се, финансиските средства, за кои навистина идеални, можеби подобри решенија треба и поголеми средства, но сепакт, тука мора да констатираме, министри, дека и овие решенија не се идеални и дека и тука ќе се најде некоја мана, но сепак се подобри од она што веќе го имаме. Се надевам дека во текот на самото разработување односно практикување на овој закон ќе се најдат и некои други начини како тоа да се делегуира.

Роковите, кратењето на роковите, тоа е процес кој аналогно се применува и во овој закон, применет веќе во претходните и логички е и овде да го имаме, затоа што нема потреба од многу долги рокови, барем таму каде што нема.

Кај изземањето, навистина, добро посочен проблем. Никогаш целта на законот во институтот изземање не била да се прави, таа да се користи за да се влече постапката. Изземањето беше сфатено и целта на законот беше во вистински прави случаеви кога има и оправдани основи да се покрене тој институт, за да не дојдеме во ситуација на субјективност или судија кој што може да се пресуди надвор

од она што му е работа. Меѓутоа, за жал, точно е и потврдено е и во праксата она што го констатирал предлагачот дека во овој институт премногу се користеше како основна цел за одлагање на постапките. Таа новина која што сега овде се нуди е тоа на некој начин да се казнуваат основаните барања, за кои очигледно е дека постапката оди во правец на одоговлекување, а не изземање, да се казни со парична казна, за да биде тоа на некој начин опомена за секој еден кој ќе се фати за тоа барање или изземање, да се замисли која му е целта. И, добро е што остана како институт, за да не бидат суиите премногу комотни. Трошоците во постапката, морам да истакнам, како значајна новина е тоа што ние правниците во теоријата кога го учевме ова, го викавме сиромашко право, она што се воведува во член 147 став 3 “ако тужетелот во рок од 30 дена сметано од денот на поднесувањето на тужбата не ја плати судската такса судот ја отфрла тужбата”. Тука со ова сакам да кажам, а потоа ќе говорам за сиромашкото право, јас мислам дека колеги пратеници и почитуван министре, јасна е интенцијата што се бара со овој член. Значи, да имаме ефикасна наплата на таксите односно пред да се иницира самата постапка да се даде рок во кој ќе се плати таксата, за да имаме процесуирање на предметите. Меѓутоа, во праксата ова е многу проблематична работа, затоа што има многу граѓани во Република Македонија кои во моментот кога ги иницираат постапките, особено во работните спорови, особено во делот каде што се паричните побарувања итн, каде што во моментот на иницирањето на постапката ретко кој или многу од нив ги немаат тие средства за да можат да ги уплатат веднаш, а да ги чекаат за извесен период да ги земат. Тоа беше проблем и едно време се одрази откако се вовеле и во намалувањето на бројот на предметите, но добро, потоа овој член го кажувам како генерално, потоа се разработуваа членовите каде има членови во кои судот може да го ослободи подносителот да не ги плаќа оние трошоци итн, и тоа е регулирано во член 164, јас тоа го викам сиромашко право, каде што стои во ставот 1 дека судот ќе ослободи од плаќање на трошоците во постапката, ако странката која според својта општо имотна состојба не е во можност да ги поднесува овие трошоци, без штета за нужната своја издршка и на своето семејство. Тоа е во контекст на она другото, потоа се разботува што тоа значи и мислам дека ова е како значајна новина, затоа што очигледно предлагачот го сватил проблемот дека сепак Република Македонија материјално и економски не стои добро и мора да му дадеме можност и рамноправност на секој и на оние што немаат пари кои се во тешка состојба да можат да иницираат и да поведуваат постапки. Имам уште доста

работи да кажам, но сега се мислам дали да ги кажувам, пошто гледам дека трпението се намалува. Значи, еве генерално, ако ви е рано можам и понатаму да зборувам, значајна новина имаме во делот на главната расправа. Тоа се новини кои треба да се потенцираат. Членот 283 ако на првото рочиште странката не дојде, тужбата се смета за повлечена. Тоа е дисциплинирање на странките, а и можност да не се влечат, бидејќи многу често се користеше тоа недоаѓање од разни причини итн. Мислам дека тоа ќе даде еден потстрек за поголема дисциплина, но и поефикасно решавање.

По однос на фактите и доказите, пропуштив да спомнам, дека нови докази и нови факти можат да се изнесуваат, но само во дадени ситуации, член 287 став 2 и 3, еве да не ги читам. Ова што сега се зема како обврска за судот на присутните им го соопшти денот и часот на новото рочиште, можеби е новина, но и досега се практикуваше, ако се присутни странките тоа се правеше. Понатаму, да не должам, имаме новини и во делот на редовните правни лекови, имаме во делот на вонредните како што кажав, се исклучува вонредниот правен лек барање заштита на законитост. Се на се сметам дека е направен значаен чекор напред со вака како што ни е предложен законот. Се разбира дека сите оние забелешки кои што овде се истакнаа држат место и затоа не би сакал јас сега да ги повторувам. Ќе имаме уште многу можеби забелешки, можеби некои разни мислења кои ќе дојдат и од јавноста и од стручната фела и од разни институции, кои што се директно засегнати. Заради тоа, самата постапка, затоа и оди во редовна постапка, самиот начин на кој што се нуди отвора проблем, односно отвора процес на дискусија и јас сум убеден дека сето ова што сега го дискутираме, сето ова што сега се прави со оние забелешки и сугестии, ќе помогнат и ќе влијаат на предлагачот, навистина да се изготви еден квалитетен закон кој ќе нуди решенија во насока на она што е основна заложба и на Владата, но и нас како пратеници да имаме поефикасно судење, да имаме кратки постапки, да привлечеме странски инвеститори и конечно за нас да кажат дека во Република Македонија навистина владее правната држава, и се знае што е закон, а што не.

Благодарам на вниманието.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам господине Краџоски.

Имате реплика од госпоѓа Иванова, три минути.

ЦВЕТАНКА ИВАНОВА:

Ви благодарам господине претседателе.

Колега Караџоски, цели 45 минути го фалите законот. И, сега јас се прашувам во што е разликата меѓу мене и вас околу оценката во однос на квалитетот на законот. По се изгледа разликата е дека јас имам доблест кога е нешто добро да признаам дека е одлично, а вие по се изгледа оставате да влечат слушателите заклучок. Моите забелешки беа бројни, меѓутоа, за ваков системски закон се минимални.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Повелете господине Караџоски, имате една минута реплика.

ЖАРКО КАРАЏОСКИ:

Колешке, меѓу мене и вас има навистина повеќе разлики, не би сакал да ги истакнувам. Прва разлика е што сте вие жена, а јас маж. Втора разлика е што сте вие член на СДСМ, а јас на ВМРО-ДПМНЕ. Трета разлика е, колешке, што помеѓу изврсно и одлично за мене нема разлика, за вас има разлика. Четврта разлика, не знам ова изврсно од каде потекнува, дали е тоа од македонскиот јазик или некој друг туѓ или струмички дијалект, кој што силум прилика сте го научиле. Според нас прилепчани одлично е доволен збор да се каже и ако е нешто, тврдам дека е одлично, нема да се трудам толку забелешки да давам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

За таа прва разлика веќе слушнаваме дека постои начин да се елиминира.

Прашајте го колегата.

Има збор господинот Жерновски.

АНДРЕЈ ЖЕРНОВСКИ:

Благодарам претседателе,

Навистина, како што кажа и претходниот колега дека задоволство е да се дискутира во една ваква атмосфера, каде што и пратениците од парламентарното мнозинство и пратениците од опозицијата се едногласни во оценката дека е ова сериозен обид да се направи реформа во судството, особено реформа во оваа област. И ова е доказ дека кога ќе имаме пред себе квалитетен закон, тогаш многу е едноставно да се согласиме околу тоа во кој правец треба да одат подобрувањата во оваа област. Јас често критикувам овде дека како пратеници кога дискутираме на политички теми, особено кога има и етнички призив, тогаш сакаме да дискутираме по цел ден, меѓутоа, еве ова е доказ дека кога дискутираме за реформите во

судството, тогаш сме спремни да удвоиме ако треба една цела парламентарна седница, само за да укажеме колку се тие реформи и промени неопходни и колку се битни, всушност за Република Македонија.

Во последниот период ние сме бомбардирани од забелешки како од домашната така и од меѓународната јавност дека мораме да извршиме реформи и овој предлог од страна на министерот односно Министерството, навистина заслужува пофалба. Јас се надевам дека ниту колегите, ниту граѓаните нема да замерат што пратениците од ЛДП овој пат по трет пат дискутираат, меѓутоа, како што и кажа мојот колега претходно, ова е нешто за кое што ние се трудеме да го направиме цел овој период преку една парламентарна иницијатива, потоа одржавме и прес конференција на таа тема, одржавме и трибина на која што беше присутен и министерот, се со цел, како што ние го нарекуваме во партијата, да ја доближиме Македонија до она законодавство, Европско.

Она што е сосема јасно дека ваквиот предлог за нас како партија односно како парламентарна група сосема издржан и е во духот на целите кои законодавецот пред себе си ги поставил, а кои што се наметнаа, како што реков, на една нужна потреба за целосна реформа на правосудниот систем, како би добиле едно модерно и ефикасно судство, кое што сите го бараат од нас кои сме се заложиле да го донесеме тоа. Сосема јасно и тоа беше потенцирано дека ниту еден закон не е толку совршен, за да не може да биде толку критикуван, ниту подобруван, ниту да се бараат подобри решенија, но секако основните начела врз кои тој се заснива треба да бидат, се разбира трајни и тоа е наша заложба.

Оттаму, тргнувајќи од ова сметам дека овој предлог заслужува пошироко внимание и поширока расправа, секако, може да биде и подобрен. Но, пак ќе кажам тоа не значи дека текстот не чини. Напротив, тој е извонреден.

Тој е еден од најдобрите, за кој што можам да кажам, дошол овде, пред нас пратениците. Многу работи беа кажани од колегите пратеници, кои што впрочем, беа правници, адвокати. И јас нема да дадам никакви коментри, туку ќе одам директно на предлозите по членовите, за да можат, тие според нашите мислења да бидат прифатени, доколку законодавецот смета дека тоа е потребно.

Членот 7 став 1 после зборовите: “предложат” да стои “усмени и приложат писмени” а ова од причина што со новиот предлог на закон кој што е според нас и повеќе од потребно, па така да може да се примени правилно членот 3, односно ставот 2, сметам дека ваквото дополнување, всушност, станува неопходно.

Понатаму, член 36 став 5, кој што бил набележан дека овој член може да се измени би можел да гласи: споровите од авторски сродни права, како и споровите што се однесуваат на заштита на употребата на правото индустриска сопственост, или право на употреба на фирми или назив, нелојална конкуренција или монополистичко однесување, во прв степен го суди совет, со оглед на висината на предметот на спорот”. Зошто сметам дека ова може да се употреби, тоа е затоа што ваква измена е потребна поради усогласување со Законот за авторски и сродни права и Законот за индустриска сопственост.

Законот за индустриска сопственост, како прво од индустриска сопственост, ги дефинира патент, потоа индустриски дизајн, трговска марка, ознака на потреба потег по географска основа, т.е. според член 2 став 1, од Законот за индустриска сопственост.

Понатаму, ако остане во членот 82, став 1, алинеја 3, ако остане оваа алинеја, а очигледно дека законодавецот смета дека таа треба да остане, ние смтаме дека уште еднаш треба да се размисли и бидејќи тогаш овој член може да се дополни со уште еден став, кој всушност, би го предложил да биде во следната формулација, односно ако Судот утврди, дека полномошникот кој не е адвокат, не е способен да ја врши оваа должност, ќе и укаже на странката за штетните последици кои можат да настанат поради неправилното застапување. И за тоа впрочем стана збор од последниот дискусант.

Имено, во ваквиот предлог се наоѓа потребата уште повеќе и поради фактот, што со новиот предлог, кој што ни е доставен е избришана, како што констатиравме досегашната одредба од сегашниот член 11, каде е предвидено, како што беше познато укажување со помош на всушност, да бидеме искрени, неука странка.

Но, во секој случај сметам дека би било најдобро за странката, доколку таа самата се застапува себе си, да биде застапувана од лице кое има посебни квалификации, односно, со еден збор да биде адвокат, а не да има поддршка од друго лице, нестручно, бидејќи само на ваков начин странката би добила максимална стручна заштита, бидејќи ние секојдневно слушаме поплаќи од странките, а се разбира, од друга страна постигнале нешто што го бара судот, а со тоа го растовариме него од таквата обврска, доколку таа се појави.

Член 84 став 2, после зборот: “странката”, зборот: “може”, да се замени со зборот: “е овластен”. После став 2, да се додаде став 3 кој ќе гласи: “државните органи, правните лица, што вршат јавни овластувања и единиците на локалната

самоуправа, должни се, во смисла на претходниот став, по бараните документи му ги достават на адвокатот во рок од 15 дена”. Значи, сепак, малку појасна одредба, бидејќи ваквите измени и дополнувања со новиот став е потребно, бидејќи, ако веќе констатиравме дека е напуштено истражното начело на судот, тогаш товарот на докажување е исклучиво всушност, на самите странки, полномошници, а правните последици од ненавремено доставување на пример докази, се јасно предвидени. Впрочем, ваквото право на адвокатите, а со тоа и должноста на органите произлегува како што е јасно од Уставот на Република Македонија и законот за адвокатура.

Член 99 став 2, по зборот “во шестиот ред”, да се додадт зборовите: “вредност на спорот”.

Имено, ова е исто така неопходно, бидејќи судот мора да располага токму со ваков вид на податок, заради приличното определување на таксената основица и пресметување на самата такса, а ова особено за да може да биде применлива одредбата од член 147, став 3, од Предлог законот за парнична постапка.

Сметам дека ваквиот став има поткрепа и во Законот за судски такси, бидејќи и тоа го констатиравме во партијата, со кој се определува таксената основица и за непарничните побарувања, па оттаму, не треба да се дозволи поднесување на тужба со, како што е наведено, со неопределена вредност.

Член 207, ако се прифати измената, што ја дискутирав досега во членот 7, тогаш ќе мора, овде да се направи истото, односно после зборовите: “да предложи” да стои: “усмени и писмени достави”.

Член 287, став 1, наместо зборовите: “треба да” да се стават зборовите: “е должна да”. Ова заради неможноста во жалбената постапка да се напаѓа утврдената фактичка состојба, поради нови докази кои што би пристигнале и поради околноста што Судот не е должен да изведува докази кои странките всушност, воопшто ги немаат предложено, не ги ни предложиле во дотогашниот процес.

Член 348 став 3 на крајот точката се брише и се додава: “односно таксата за жалба да не биде платена во рок од 15 дена од приемот на жалбата во судот, од причина што често жалбата се вложува само формално, како што знаеме за жал кај нас.

Член 373 став 4 точка 5, да гласи: “по споровите авторски и сродни права, како и споровите што се однесуваат на заштита и употреба на права од индустриска сопственост, права на употреба на фирми или назив, како и во спорови кои

произлегуваат од нелојална конкуренција и монополистичко однесување. И за крај, членот 428 да се дополни по зборот: “карактер”, во третиот ред да се достави запирка за да се додадат зборовите:”од авторско право заштита на правата од индустриска сопственост”.

Би сакал сите овие забелешки што ги прочитав да бидат едноставно сватени како скромна и искрена намера да имаме подобрување во следната фаза. Уште еднаш ќе ја искажам нашата констатација дека обично што предлагачот оди во две фази, значи даден е доволен простор пратениците, и јавноста, особено стручната јавност да даде свој придонес и се разбира, кога вака се настапува, огромни се шансите да дојдеме до закон каков што посакуваме сите, односно каков што и потребен на нашата држава и што е најважно на граѓаните на Република Македонија и уште еднаш честитки до министерот. Ние во оваа фаза ќе го поддржиме овој предлог и сигурни сме дека ќе добиеме уште поквалитетен.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Благодарам, г-дине Жерновски.

Повелете г-дине Јашари.

АДНАН ЈАШАРИ:

Благодарам, г-дине претседател,

Еве ќе се зложам да кажам неколку збора во однос на овој предлог закон, кој како што се рече од неколку колеги има големо значење за правниот систем на Република Македонија. Посебно би го нагласил судскиот систем.

Како што знаеме сите дека Законот за парничната постапка од 1998 гоидна, се смета како правен акт од осамостојувањето на Македонија од оваа област.

И покрај тоа, поаѓајќи од документот на Република Македонија да се реформира во правниот систем каде парничката постапка се гледа како една од значајните сегменти и од друга страна, измените кои се предизвикаа како резултат на уставните измени, без сомнение се поставува прашањето и на измените во оваа област, односно во областа на парничната постапка.

Во однос на реформите во правниот систем сите знаеме дека ова е една неопходност преку која треба да се создадат и механизми за поефикасно функционирање на правниот систем, од ова Собрание се донесени неколку закони, со едно настојување да се реформира целиот правен систем, создавајќи можност за остварувањето и на барањето на меѓународниот фактор за развојот на реформите во правосудниот систем, како дел на правниот систем.

Преку реформите на парничната постапка, предлагачот, нормално, сака да обезбеди механизми соодветни од правен карактер кои ќе обезбедат една потребна ефикасност на оваа постапка и понатаму, зголемувањето на степенот на заштитата на правата на граѓаните и на другите правни субјекти во овие постапки.

Во полза на ова одат и статистичките податоци, според кои во 2003, 45% од предметите, или барањата на разните субјекти останале нерешени. Оваа последица е резултат на решенијата што ги нуди законот, кој е во сила односно постојниот закон за парничната постапка, според кој постои можност во текот на целата парнична постапка, колку што трае, странката да има можност да поднесе нови факти, докази, без да ги наведат времињата, до кое време ова може да ги нагласи овие предлози.

Понатаму, многу постапки се одложени поради институтот, познат како мирување на постапката, да не нагласам и некои други решенија кои се предвидени со постојниот закон кој е во сила, кој се однесува на преставките, институтот на понудените решенија во врска со застапеноста во парничната постапка и тн.

Според мое мислење тоа што можеби најмногу влијае во незавршувањето на парничната постапка е можноста на употребата на правните лекови .

Почитуван претседател, предлагачот преку овој предлог закон сака даа ги елиминира сите овие можности кои ги нагласив претходно. Но и покрај тоа, тоа што е посебно за мене една новина е дека по пресудата, постапката може да се повтори и врз одлуката на судот на човековите права, нормално во состојби децидни, утврдени во самот постојан закон. Роковите за остварувањата на многу дејствија, првенствено и во текот на постапката се скратени, додека добропознатиот институт мирување на постапката исто така.

Исто така, роковите во рамките кои странките можат да поднесат нови факти и докази, се прецизирани што сега како понудените решенија значи со такви факти странките немаат можност да поднесат и во самата парнична постапка преку поднесокот на правните лекови, како што е жалбата.

Според понудените решенија за утврдувањето на материјалните податоци е сега еден товар на странките, но не и на судовите, со што судот се ослободува од еден голем товар и како таков ќе има можност да се концентрира само во завршувањето на парничната постапка.

Во однос на текстот на предложениот закон, мислам дека се рече од некоку претходни дискусанти, овој предлог закон од правен и технички аспект, но и од

содржината на одредбите има едно високо ниво. Но и покрај тоа, така како што се рече од еден претходен колега и јас ќе нагласам една филозофска тема, дека никој труд не е совршен и овој предлог закон исто така не е совршен. Јас ќе кажам кратко за неколку предлози за кои од општ аспект без да направам осврт во прецизирањето на членовите за кои јас имам забелешки.

Ќе почнам со една општа забелешка, која според мое размислување е присутна во целиот текст на Предлог законот. Станува збор дека никаде не увидов, вклучувајќи го и членот 1 дека што со спорот кој произлегува од трговско правните односи. Значи во оваа констатација мислам дека и покрај тоа предлагачот се фетишизира на споровите од граѓанско правните, со трговските односи, иако современото настојување оди во насока на тоа, и покрај тоа овие односи да се одделат и на крајот науката прави разлика помеѓу овие односи. Ова лесно може да се забележи во некоку членови, но ќе повторам, вклучувајќи го и членот 1 од овој закон. Така како што се рече и од еден колега во членот 8 за таканаречениот рок добро е да се прецизира што со рокот кој се предвидува овде, значи во овој член.

Во членот 10 исто така имам забелешка исто така и во членот 36 каде се спомна од еден колега за алинеја 2, но мојата забелешка е во однос на еден сосема друг збор. Правилата што ги опфаќа овој закон јас мислам дека треба да има императивен карактер, додека преку овој став се предвидува можност и покрај тоа со договор во суштина што значи одложувањето на овој карактер и на оваа одредба му дава диспозитивен карактер се предвидува можноста со договор странките со нивна волја да имаат можност да ги утврдат надлежностите дека ќе биде спорот пред судија поединец, или пред судско тело. Имам забелешки во членот 40. Се говори за утврдувањето на надлежностите врз основа на седиштето што е, целосно во ред. Но, и покрај тоа би рекол дека настојувањето во науката е дека утврдувањето на седиштето преку местото на органот да не се предвиди, бидејќи покрај тоа органот на правните лица, може да има измена на нивните места и е многу тешко една постапка предвидена, односно започната постапка да заврши во еден утврден рок, кога тој орган има направено измена на местото на живеење.

Исто така, забелешки имам и на членовите 94, 95, 96, и 97. Би било добро овие одредби да се прецизираат малку повеќе.

Благодарам.

ЉУПЧО ЈОРДАНОВСКИ:

Дали некој друг бара бор? (Никој)

Бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам претресот.

Ги молам пратениците да влезат во салата.

Дали можеме да обезбедиме кворум? Координаторите би можело тоа да ни го кажат..

Бидејќи го заклучив претресот, со тоа ја заклучувам и седницата.

Дополнително ќе бидете известени за продолжението.

(Седницата прекина со работа во 16,40 часот).